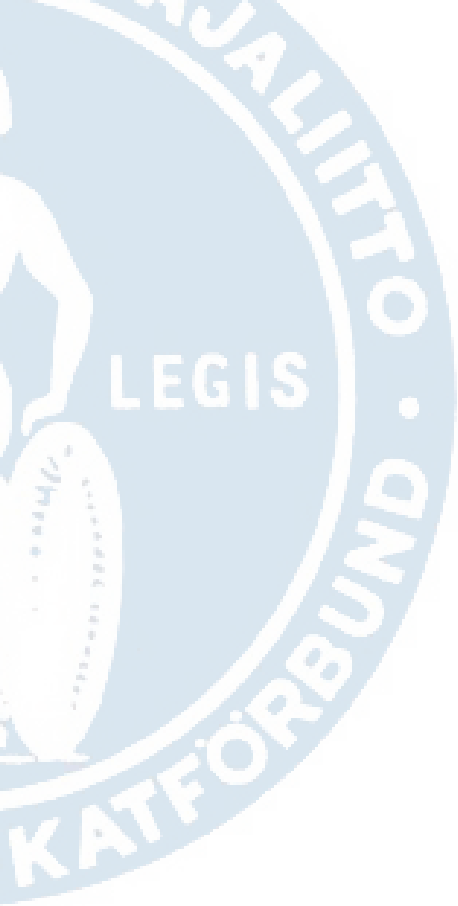

Suomen Asianajajaliitto

Suomen Asianajajaliitto
Valvontakertomus 2009

Kertomus asianajajien
valvonnasta
2009

Suomen Asianajajaliiton julkaisuja 2/2010

ISBN 978-952-5552-15-17
ISSN 0781-5840

Kuvat:
Nina Kaverinen

Paino: Kirjapaino Hermes Oy
Taitto: AD Seija Nikkilä / Mainostoimisto Tin can Oy

Sisällys

Puheenjohtajan katsaus, Aarno Arvela	7
KIRJOITUKSIA	
Kokemuksia valvontalautakunnan jäsenyydestä, Jouko Ylisuvanto	9
Toimistotarkastukset ennaltaehkäisevää valvontaa, Markku Ylönen	11
Valvontalautakunnan sihteerin puheenvuoro, Tuuli Lahikainen	12
1 JOHDANTO	13
1.1 Valvontalautakunta ja sen toiminta	13
1.1.1 Valvontalautakunnan kokoonpano	13
1.2 Valvonta-asioiden käsittely	14
1.2.1 Vireille tulo	14
1.2.2 Tutkittavaksiottamiskynnys	14
1.2.3 Asian valmistelu	15
1.2.4 Asian käsittely valvontalautakunnassa	15
1.2.5 Seuraamukset	16
1.3 Palkkioriiita-asiat ja niiden käsittely	17
1.4 Julkisuus	19
1.4.1 Asiakirjojen julkisuus	19
1.4.2 Julkinen päiväkirja	19
1.4.3 Julkinen ratkaisuseloste	20
1.5 Muutoksenhaku	20
2 TAPAUSELUSTUKSIA	21
2.1 Asianajajan laskutus	21
2.2 Asianajajan velvollisuuksista valvontamenettelyssä	23
2.2.1 Asianajajan velvollisuus alistua valvontamenettelyyn (AAL 6 § 1, TO 12.1 ja 12.2 ja Suomen Asianajajaliiton sääntöjen 43 § 3 mom.)	23
2.2.2 Asianajajan vastaus- ja totuudessapysymisvelvollisuus (AAL 6 § 1 ja TO 12.1)	23
2.3 Asianajajan esteellisyys	25
2.3.1 Yleistä	25
2.3.2 Esteellisyys samassa asiassa (TO 6.1)	25
2.3.3 Esteellisyys lojaalisuusvelvollisuuden perusteella (TO 6.2)	25
2.3.4 Esteellisyys salassapito- ja vaitiolovelvollisuuden perusteella (TO 6.3)	26
2.3.5 Esteellisyys taloudellisen tai henkilökohtaisen liitynnän perusteella (TO 6.4)	26
2.3.6 Esteellisyys asianajotoimistossa ja toimistoyhteisössä (TO 6.5)	27
2.3.7 Suostumuksen hankkiminen (TO 6.6)	27
2.3.8 Esteellisyys asianajajan siirtyessä toimistosta toiseen (TO 6.7)	27
2.3.9 Esteettömyysarviointiin vaikuttavista seikoista tiedottaminen (TO 6.8)	28
2.4 Asianajajan huolellisuusvelvollisuus (TO 4.1)	28

2.5 Pesäselvittäjän ja -jakajan tai vastaavan toiminta	29
2.6 Asianajajan velvollisuus pitää päämiehensä ajan tasalla (TO 5.4) ja tärkeiden ratkaisujen hyväksyttäminen (TO 5.5)	30
2.7 Suhtautuminen tuomioistuimeen, vastapuoleen sekä kollegoihin	31
2.8 Muita tapauksia	31
2.8.1 Asianajajakunnan arvon alentaminen	31
2.8.2 Tehtävän vastaanottaminen	32
2.8.3 Tehtävästä luopuminen	32
2.8.4 Muita ratkaisuja	32
3 TILASTOTIETOJA VALVONNASTA	37
3.1 Hallituksen yleisvalvonta	37
3.2 Ratkaistut valvonta- ja palkkioriiita-asiat	37
3.3 Vireille tulleet asiat	38
4 SAMMANFATTNING	39
5 YHTEYSTIEDOT	41

Aarno Arvela

Oi, ihmiset, toistanne suvaitkaa! Niin suuri, suuri on maa.

Ote Aurinkolaulusta Eino Leinin teoksessa Hymyilevä Apollo

Asianajajina velvollisuutemme on edistää asiakkaamme etua ja oikeutta parhaan kykymme mukaan. Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeittemme perusarvoihin kuuluva lojaalisuusvelvollisuus edellyttää tätä.

Tapaohjeissamme on sovinnollisuus asetettu velvollisuudeksemme suhteessa useampaankin toimijatahoon työsämme. Asiakkaaltamme saatua tehtävää hoidettaessa tulee meidän asianajajina arvioida sovinnollisen ratkaisun mahdollisuudet. Sama koskee mahdollisten vaihtoehtoisten riidantarkaisumenetelmien käyttämistä.

Sovinnollisuus tulee huomioitavaksi myös suhteessa vastapuoleen. Asiakkaan vaatimukset tulee saattaa vastapuolen tietoon ennen oikeudellisia toimenpiteitä. Vain erityisestä syystä tämä vaatimus voidaan ohittaa. Keskeisenä ajatuksena on vastapuolen harkinta-ajan turvaaminen sekä sovinnollisen ratkaisumahdollisuuden tarjoaminen.

Tapaohjeemme edellyttävät myös kollegiaalista sovinnollisuutta. Meidän tulee osoittaa kollegiaa kohtaan huomaavaisuutta ja arvonantoa. Emme saa kohdistaa heihin myöskään epäasiallista arvostelua. Asiallista arvostelua ei siis kuitenkaan poissuljeta, mikäli asiakkaan etu sitä vaatii.

Sovinnollisuus ei ole ristiriidassa päämiehen intressien tinkimättömän ja parhaan mahdollisen ajamisen kanssa. Asianajajan on ammattilaisena tunnettava kussakin tapauksessa mahdollisuuksien rajat. Riskien avoin kertominen asiakkaalle johtaa varsin usein järkevän sovinnon etsimiseen, kuten olemme toiminnassamme jo vuosien ajan saattaneet havaita.

Perusarvomme kunniallisuus edellyttää asianajajalta asiallista ja moitteetonta esiintymistä. Sovinnollisuus kuuluu yhtenä oleellisena osana tähän. Sillä ylläpidetään myös sitä arvonantoa ja luottamusta asianajajakuntaan, jonka edistäminen on yhteinen intressimme.

Asianajajien valvonnassa olen viime aikoina kiinnittänyt huomiota siihen, että enenevässä määrin on alkanut esiintyä asianajajaan kohdistuvia kanteluita riidan kohteena olevan asian ollessa kesken. Varsin usein tuntuu siltä, että ilmeisenä pyrkimyksenä on vaikuttaa itse riidan kohteena olevaan asiaan ja sen käsittelyyn. Vaikuttimena voi olla myös halu pyrkiä saamaan kantelun kautta vastapuolen asianajajalta tämän kanteluun antamassa vastauksessa sellaisia tietoja, joilla olisi kantelijan mielestä merkitystä materiaalisessa riidassa. Usein on myös lähellä se johtopäätös, että kantelun on aina-kin "stilisoitunut" vastapuolen asianajaja.

Valvontalautakunnan osalta on todettava, että se ei voi ratkaista riidan kohteina kulloinkin olevia materiaalisia

asioita. Asianajajan tulisi ammattilaisena tämä tietää ja ymmärtää. Toivottavaa olisi, että hän myös päämiehelleen tämän seikan pystyisi kertomaan ja näin välttäisimme tältä osin turhat kantelut.

Valitettavinta on asianajajien toisistaan tekemien kanteluiden lisääntyminen. Näissäkin on osaksi havaittavissa pyrkimys vaikuttaa riidan kohteena olevan asian käsittelyyn ja ratkaisuun tai ainakin pyrkimys vastapuolen asianajajan toiminnan haittaamiseen. Tämä on ilmiö, jonka en soisi yleistyvän.

En edellä sanotulla pyri esittämään, etteikö olisi tilanteita ja tapauksia, joissa asianajajan toiminta aiheesta tulekin saattaa eettisen valvonnan kohteeksi. Haluan vain kiinnittää huomiota siihen, että varsinkin asianajajan tulee tietää, että valvontaratkaisu ei voi koskea materiaalista riitakysymystä.

Kanteluihin vastatessaan asianajajat saattavat kertoa myös vastapuolen asianajajan toimista ja menettelytavoista ja vähintään epäsuorasti esittävät valvontatoimia myös kollegaa vastaan. Tältä osin on todettava, että valvontalautakunta ei ole inkvisitio, joka vihjeestä tai väitteestä lähtee valvontaa toteuttamaan. Jos asianajaja ha-

luaa kollegasta kannella, se tulee tehdä omalla nimellä normaalina kanteluna.

Tapaohjeemme toteavat, että asianajajien ammattitoimintaan liittyvät keskinäiset riitaisuudet tulisi pyrkiä ratkaisemaan sovinnollisesti. Valitettavasti sovitteluohjeemme mukainen paikallisyhdistyksissä tapahtuva sovittelu ei hyvistä yrityksistä huolimatta ole juurikaan johtanut tuloksiin vaan valvontalautakunta on asiat kanteluna ratkaissut.

Ammattilaisten toivoisi voivan toimia, kuten niin useasti ammattiamme ulkopuolisille kuvaamme: "Asiat riitelevät – eivät asianajajat".

Aarno Arvela

valvontalautakunnan puheenjohtaja
asianajaja

Jouko Ylisuvanto

Kokemuksia valvontalautakunnan jäsenyydestä

asianajajaliitossa on viime aikoina käyty keskustelua valvontalautakunnan jäsenten varsin suuresta työmäärästä. Samalla on tuotu esiin huoli siitä, löytyykö tehtävään riittävästi vapaaehtoisia siten, että jäsenten valinta voidaan toteuttaa liiton sääntöjen 41 §:n tarkoittamalla tavalla osastoittain. Tarkoitukseni on tällä kirjoituksella omissa kokemukseni perusteella valottaa valvontalautakunnan toimintaa ja sen jäsenten työnkuvaa jäsenistölle ja tuleville valvontalautakunnan uusille jäsenille.

Seurattuani 1990-luvulla edesmenneen yhtiökumppani asianajaja Seppo von und zu Fraunbergin toimintaa ensin Suomen Asianajajaliiton kurinpitolautakunnan jäsenenä ja sittemmin sen puheenjohtajana, ajattelin, että

noin työlääseen hommaan ei ole syytä kenenkään vapaaehtoisesti ryhtyä. Tämän kerroin myös osastomme puheenjohtajalle asianajaja Timo Mellalle, joka soitti minulle kesällä 2005 valtuuskunnan kokousta edeltävästä menettelytapavaliokunnan kokouksesta ja kysyi suostumustani valvontalautakunnan varajäseneksi. Ajattelin ensin, että toimittuani Lapin osaston puheenjohtajana ja valtuuskunnan jäsenenä, olin jo oman osani yhteisten asioiden hoitamiseksi tehnyt. Kahden minuutin miettimisen jälkeen päätin kuitenkin antaa suostumukseni, mitä päätöstä en ole katunut.

Kolmen vuoden varajäsenyyden jälkeen kesällä 2008 alkanutta varsinaisen jäsenen toimikautta on nyt takana vajaat kaksi vuotta. Olen toiminut koko toimikauteni valvontalautakunnan 1. jaostossa. Tähän mennessä olen osallistunut noin 350 kantelun / palkkiorita-asian käsittelyyn.

Olemme 1. jaostossa jakaneet jäsenten osallistumisen kokouksiin siten, että varsinaiset jäsenet ovat osallistuneet vuosittain neljään jaoston kokoukseen ja varajäsenet kahteen. Puheenjohtajalla asianajaja Aarno Arvellalla ei ole varajäsentä, joten hän on osallistunut kaikkiin jaoston kokouksiin. Täysistuntojen osalta osallistuminen on sovitun erikseen. Näin on saatu työmäärää tasattua varsinaisten jäsenten ja varajäsenten kesken.

Valtaosa valvontalautakunnan jutuista ratkaistaan jaostoissa. Valvontalautakunnan jäsenen kannalta tavanomaisen valvonta- ja palkkiorita-asian käsittely etenee jaostossa seuraavasti. Noin 1-2 kuukautta ennen kokousta jaoston sihteeri lähettää alustavan kokouskutsun esteellisyyksien tarkastamiseksi. Tässä vaiheessa listalta karsitaan jutut, joiden osalta joku jäsenistä on esteellinen. Nämä jutut siirretään myöhempään jaoston eri kokoonpanossa tapahtuvaan kokoukseen tai toiselle jaostolle. Jaoston sihteeri käy asianosaisten kanssa tarvitta-

van kirjeenvaihdon ja luonnostelee valvontalautakunnan ratkaisupohjaan tapahtumatiedot ja tapauksesta riippuen mahdollisesti myös päätösesityksen. Tämän jälkeen noin 3-4 viikkoa ennen kokousta sihteeri lähettää esittelevälle jäsenelle ratkaisupohjat asianajajapostina ja juttujen asiakirjat postitse. Jokaiselle jäsenelle tulee kuhunkin kokoukseen esiteltäväksi keskimäärin 8-10 asiaa. Esittelevä jäsen käy kunkin esiteltäväkseen jaetun jutun asiakirjat läpi ja tekee päätösesityksensä asian osalta. Tämä on jäsenen kannalta työläin vaihe, johon kokoukseen tulevista jutuista riippuen kuluu keskimäärin 2-4 työpäivää. Tämän jälkeen esittelevä jäsen lähettää valmistelemansa ratkaisut asianajajapostina jaoston sihteerille. Sihteeri kopioi ratkaisut ja lähettää ne virallisen kokouskutsun mukana kaikille jäsenille, jonka jälkeen jäsenet tutustuvat muiden jäsenten esiteltävinä oleviin juttuihin. Tämän jälkeen onkin sitten edessä kokous Helsingissä. Kokouksessa jutut esitellään esittelevän jäsenen toimesta ja sen jälkeen jaosto tekee kollegiona päätökset. Joskus päätösten sanamuotoja joudutaan viimeistelemään kokouksen jälkeen. Tämän jälkeen ratkaisut kulkevat vielä puheenjohtajan käsien kautta, joka tarkistaa ratkaisut ja allekirjoittaa kokouspöytäkirjan ennen ratkaisujen postittamista asianosaisille. Palkkioriiita-asioissa kokouksen puheenjohtajana toimii asianajajakuntaan kuulumaton jäsen, joten palkkioriiita-asioiden ratkaisujen tarkistaminen tapahtuu hänen toimesta.

Valvontalautakunnan täysistuntoja järjestetään tarpeen mukaan, keskimäärin 2-4 vuodessa. Täysistunnossa ratkaistavien asioiden valmistelun ja käsittelyn osalta noudatetaan samoja menettelytapoja kuin jaostoissa käsiteltävien juttujen osalta.

Kuhunkin valvontalautakunnan jaostoon kuuluu kaksi asianajajajäsentä ja yksi asianajajakuntaan kuulumaton jäsen. Valvontalautakunnan puheenjohtajaa lukuun ottamatta kullakin jäsenellä on varajäsen. Asianajajaliiton sääntöjen mukaan valvontalautakunnan asianajajajäsenet valitaan liiton eri osastoista. Alueellisen edustuksellisuuden ohella pidän kantelun kohteeksi joutuvien asianajajien oikeusturvan kannalta tärkeänä, että asianajajajäsenet edustavat kattavasti erikokoisia toimistoja ja erilaista asianajopraktiikkaa harjoittavia asianajajia. On tärkeää, että asianajajajäsenten kautta valvontalautakunnalla on tieto ja kokemusta siitä, miten asiat hoidetaan toisaalta pienissä yhden tai kahden asianajajan perusjuridiikkaa harjoittavissa maaseututoimistoissa ja toisaalta isoissa liikejuridiikkaa harjoittavissa Helsingin toimistoissa. Samoin on tärkeää, että valvontalau-

takunnalla on jäsentensä kautta tieto ja kokemusta siitä, miten erilaisia toimeksiantoja hoidetaan (konkurssit, perinnönjaot, oikeudenkäyntiasiat, liikejuridiikka jne.). Kokemukseni mukaan valvontalautakuntaan valittujen jäsenten tieto, kokemus ja tausta on huomioitu valvontalautakunnan jaostojen kokoonpanoista päätettäessä samoin kuin juttujen jakamisessa eri jaostojen ratkaistavaksi ja eri jäsenten esiteltäviksi.

Valvontalautakunnan jäsenen työmäärä on kutakuinkin vastannut odotuksiani. Hyvällä valvontalautakunnan sisäisellä työnjaolla on yksittäisten jäsenten työmäärä saatu pysymään kohtuullisena. Vuosittainen työmäärä toki vaihtelee käsiteltävien juttujen laadun ja laajuuden mukaan, mutta karkean arvioni mukaan varsinaiselta jäseneltä kuluu juttujen valmisteluun ja kokouksiin noin 20–25 työpäivää vuodessa. Työ on mielenkiintoista ja opettavaista ja työilmapiiri valvontalautakunnassa on ollut hyvä. Asioiden käsittelyä ja ratkaisemista on helpotanut asioiden perusteellinen valmistelu valvontalautakunnan sihteerien toimesta sekä se, että lähes kaikki kanteluiden ja palkkioriiita-asioiden kohteeksi valikoituneet asianajajat ovat suhtautuneet kanteluihin ja palkkioriiita-asioihin asiallisesti. Asianajajien kirjalliset vastaukset ovat olleet lähes poikkeuksetta asiallisia ja täsmällisiä ja esiintyminen ja asioiden selvittäminen jokseenkin harvoissa suullisissa käsittelyissä moitteetonta. Joiltakin kantelijoilta olen saanut ratkaisun jälkeen ratkaisua arvostelevaa sähköpostia tai puheluita; asianajajilta en kertaakaan.

Kokemukseni perusteella voin suositella valvontalautakunnan jäsenen tehtävää. Kun tehtävän mieltää osittain ammattitaitoa edistäväksi harrastukseksi ja on valmis käyttämään tehtävän hoitamiseen myös vapaa-aikaa, ei tehtävän hoitaminen muodostu liian raskaaksi myöskään allekirjoittaneen kaltaiselle pienen toimiston asianajajalle.

Jouko Ylisuvanto
valvontalautakunnan jäsen
asianajaja

Markku Ylönen

Toimistotarkastukset ennaltaehkäisevää valvontaa

Suomen Asianajajaliiton hallitus on toukokuussa 2009 vahvistanut toimistotarkastuksia koskevan ohjeistuksen ja tarkastuksissa käytettävän lomakkeen sisällön. Hallitus määrää vuosittain asianajotoimiston asiakasvarojen hoidon ja toimiston yleisjärjestelyn asianmukaisuuden valvomiseksi suoritettavaksi tarkastuksen noin 40 asianajotoimistossa. Käytännössä tarkastettavaksi määrättävät toimistot arvotaan kuitenkin niin, että tarkastuksia ei ilman erityistä syytä kohdisteta sellaisiin toimistoihin, joissa tarkastus on toimitettu kolmen viimeksi kuluneen vuoden aikana.

Tarkastuksessa tehdään katsaus toimiston yleisiin järjestelyihin kuten esimerkiksi toimistotiloihin, henkilökuntaan, tilintarkastuksen järjestämiseen ja tarkastettavalle myönnettyihin erityislupiin.

Asiakasvarojen osalta tarkastuksessa varmistetaan, että toimisto noudattaa asiakasvarojen käsittelyssä asiakasvarojen hoitoa koskevaa ohjetta. Ohjeen tärkeimmät määräykset koskevat asiakasvarojen pitämistä erillään tarkastettavan omista varoista, luotettavan luettelon pitämistä kaikista asiakasvaroista sekä rahalaitokselle tehtyä ilmoitusta siitä, että asiakasvarojen tiliksi nimetyillä tilillä olevat varat eivät ole asianajotoimiston vaan asiakkaiden varoja.

Tarkastuksessa kiinnitetään huomiota myös tietoturvalisuuteen. Asianajajaliiton ohjeet edellyttävät ajan tasalla olevaa virustorjuntaohjelmaa, jonka tietokannan päivityksen tulee tapahtua säännöllisesti. Lisäksi tarkastettavalla on oltava asianmukainen palomuuuri, jos tarkastettavalla on kiinteä internet-yhteys.

Toimiston varallisuusvakuutuksen on täytettävä liiton vakuutukselle asettamat vaatimukset, joista tärkein on vakuutusmäärän minimimäärä 168 187 euroa. Samoin tarkastetaan, että tarkastettava on noudattanut kuluttajapalveluiden markkinoinnista annettuja säännöksiä, jotka edellyttävät tarkastettavalla olevan palkkiohinnaston, jossa hinnat on ilmoitettu arvonlisäverollisina, ja jonka tulee olla asiakkaiden saatavilla ilman, että he joutuvat sitä erikseen pyytämään.

Myös täydennyskoulutusvelvollisuuden täyttäminen tarkistetaan. Tarkastusta koskevan ohjeen mukaan tarkastajan tulee kirjata täydennyskoulutuksen määrä ja kurssi sekä osallistumisajankohta. Mikäli tarkastaja havaitsee, ettei velvollisuutta ole täytetty, on tästä tehtävä merkinä tarkastuskertomukseen.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain mukaan Asianajajaliiton velvollisuutena on valvoa, että asianajajat täyttävät lakiin perustuvat velvollisuutensa. Tämän johdosta tarkastuksessa varmistetaan, että tarkastettavalla on kirjallinen riskiperusteeseen arviointiin nojautuva suunnitelma laista määräytyvien velvollisuuksien täyttämiseksi. Lisäksi kiinnitetään huomiota siihen, että asiakkaan tunnistamis- ja tuntemisvelvollisuus on täytetty ja että tunnistamistiedot säilytetään asianmukaisella tavalla.

Uudet tapaohjeet edellyttävät asianajotoimiston järjestämistä niin, ettei asiakkaille aiheudu oikeudenmenetyksen vaaraa asianajotoiminnan odottamattomasta keskeytymisestä tai päättymisestä. Määräys koskee erityisesti yhden asianajajan toimistoja, joiden on kyettävä tarkastajalle esittämään, mihin toimenpiteisiin asianajaja on ryhtynyt sen varalta, että hän onnettomuuden, äkillisen sairauden tai muun syyn vuoksi tulee estyneeksi hoitamaan tehtäviään.

Vielä tarkastuksessa kiinnitetään huomiota siihen, että tarkastettavalla on asianmukaiset järjestelmät sisäpiirintietoa koskevan lainsäädännön määräysten täyttämiseksi.

Markku Ylönen

pässihteeri
Suomen Asianajajaliitto

Tuuli Lahikainen

Valvontalautakunnan sihteerin puheenvuoro

Valvontalautakunnan sihteerin asemaa voisi verrata toisaalta viemäriin roskasuodattimeen, toisaalta pitkälle automatisoituun postituskoneeseen. Sihteeri toimii lähes poikkeuksetta ensikontaktina tyytymättömälle asiakkaalle. Kuuntelee tämän asiallista, raivokasta tai itkuisia kertomusta siitä, mitä on tapahtunut. Yrittää asiallisesti mutta napakasti keskeyttää jossain kohden ja selittää, että kantelijan esittämiin moitteisiin ei oteta kantaa puhelimesta. Selittää, että ketään ei voida lähettää moitteiden kohteena olevaan asianajotoimistoon heiluttamaan ruoskaa ja jakamaan käskyjä, kuinka asianajajan tulisi toimeksiantoa hoitaa. Selittää usein myös, että ei, asianajajaa ei myöskään voida erottaa liitosta yhden puhelinsoiton perusteella. Ei siinäkään tapauksessa, että kylliltä olisi kuulunut, että moni muukin on ollut tyytymätön. Asiakasta ohjeistetaan tekemään kantelu, josta mahdollisimman yksiselitteisesti ilmenisi, mihin hän on asianajajan toiminnassa tyytymätön.

Kun kirjallinen kantelu saapuu Asianajajaliittoon, asia tulee vireille. Vireilletulokynnys on matala. Sihteeri ei voi harjoittaa minkäänlaista tarkoituksenmukaisuusharkintaa; jos kirjoituksesta käy ilmi asianajajan nimi, ja että se on tarkoitettu kanteluksi, se pitää saattaa vireille. Siitäkin huolimatta, että sihteeri havaitsisi heti, että moitteet eivät tule johtamaan mihinkään.

Kantelun tultua vireille asianajajalle lähetetään vastauspyyntö. Vastauspyyntökirjelmään on yksilöity ne moitteet, jotka sihteeri on pystynyt kantelukirjelmästä yksilöimään. Moitteet voivat olla mitä tahansa maan ja taivaan väliltä. Sihteerillä ei tässäköhden ole oikeutta suorittaa harkintaa moitteiden todenperäisyyden tai muiden seikkojen suhteen. Asianajajan annettua vastauksensa vastaus toimitetaan kantelijalle tiedoksi, ja jos osapuolet eivät enää jatka kirjelmointia, voidaan asia tämän jälkeen valmistella valvontalautakunnan jäsenen esiteltäväksi.

Positiivista on ollut huomata, että asianajajat näyttäisivät lisääntyvässä määrin rohkaistuneen ottamaan yhteyttä liiton toimistoon, kun jokin asia askarruttaa mieltä. Liiton lakisääteinen valvonta edellyttää välillä sellaisten asioiden selvittämistä, jotka koetaan hyvin henkilökohtaisiksi. Esimerkiksi toimintavuonna tehty velkaantumisselvitys sai monen selvityspyynnön kohteeksi joutuneen tarttumaan luuriin ja tiedustelemaan, mistä oikein on kyse. Yleensä suhtautuminen asiaan muuttui aika lailla, kun selvisi, että kyse ei ollut mistään yhteen asi-

anjajaan kohdistuneesta mielivaltaisesta tutkimisesta, vaan koko asianajajakuntaa koskeneesta selvityksestä. Se, että asiaan pyydetään asianajajalta selvitystä, ei suinkaan tarkoita, että asiasta tulisi jotain seuraamuksia. Selvityksiä niin tällaisissa jäsenyydedellytyskysymyksissä kuin valvonta-asioissa pyydetään nimenomaan asian selvittämiseksi. Samaan tapaan esim. kutsu suulliseen kuulemiseen valvontalautakunnan täysistunnossa ei automaattisesti tarkoita, että odotettavissa olisi seuraamusmaksu tai liiton jäsenyydestä erottaminen. Jotkut asiat ovat sellaisia, että riittävä selvitys niihin voidaan saada vain suullisessa kuulemisessa.

Valvonta-asioiden lisäksi myös toimistotarkastukset herättävät usein tunteita. Tarkastuksia arvotaan vuosittain tietty määrä ja lisäksi tarkastus voidaan määrätä toimittavaksi, jos liiton hallitus katsoo siihen olevan syytä. Tarkastusten tavoitteena on, että tarkastajat vierailisivat tarkastettavassa toimistossa käymässä läpi tarkastuslomakkeessa olevat asiat ja kirjaisivat niiden olevan kaikilta osin kunnossa. Koska tarkastuslomake on saatavissa liiton verkkopalvelun jäsenosiosta, olisi suotavaa, että tarkastuksen kohteena oleva kävisi lomakkeen etukäteen läpi ja epäkohtia havaitessaan hoitaisi ne kuntoon ennen tarkastusajankohtaa.

Niin valvonta-asioissa kuin muissakin kontrollin kohteena olevissa asioissa toive on aina, että asiat olisivat kunnossa. Kun näin on, on valvontalautakunnan sihteerien helppoa kirkkain silmin vakuuttaa asiamiestä tarvitseville soittajille, että Asianajajaliiton jäsen on ehdottomasti paras vaihtoehto.

Tuuli Lahikainen

valvonnasta vastaava lakimies
Suomen Asianajajaliitto

Johdanto

Asianajajien valvontamenettely ja palkkioritojen käsittely uudistettiin 1.11.2004 voimaan tulleella asianajajista annetun lain muutoksella (697/2004) ja oikeusministeriön päätöksellä yleisen asianajajayhdistyksen sääntöjen muuttamisesta (934/2004). Asianajajaliiton aloitteesta toteutetun uudistuksen tavoitteina oli ammatillisen valvonnan ja palkkioritojen julkisuuden ja luotettavuuden lisääminen, asianajajan ja kantelijan oikeusturvan parantaminen sekä ammatilliseen valvontaan käytettävissä olevien voimavarojen tehokkaampi hyödyntäminen.

1.1 Valvontalautakunta ja sen toiminta

Asianajajien toimintaa koskevien kanteluiden käsittelystä vastaa valvontalautakunta. Suomen Asianajajaliiton hallituksella on edelleen velvollisuus asianajajalain 6 §:ssä säädettyin tavoin valvoa asianajajien toimintaa. Jos hallitus tätä valvontaa suorittaessaan saa aiheen epäillä asianajajan menetelleen velvollisuuksiensa vastaisesti, sen tulee saattaa asia valvontalautakunnan käsiteltäväksi.

Asianajajan laskutuksen kohtuullisuutta tai palkkiota koskevaa muuta riitaisuutta koskevat asiat käsitellään valvontalautakunnassa palkkiorita-asiana. Palkkiorita-asian käsittely valvontalautakunnassa on asianajajan asiakkaalle maksuton palvelu, jossa asiakas ei ole asian hävityksensä velvollinen korvaamaan asianajajan tai asianajoyhtiön oikeudenkäyntikuluja.

Valvontalautakuntaan kuuluvat puheenjohtaja sekä kahdeksan muuta jäsentä ja viimeksi mainittujen henkilökohtaiset varajäsenet. Puheenjohtajan ja viiden muun jäsenen ja heidän varajäsentensä tulee olla asianajajia ja heidät valitsee tehtävänsä Asianajajaliiton valtuuskunta. Kolmen jäsenen ja heidän varajäsentensä tulee olla asianajajakuntaan kuulumattomia oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita henkilöitä, jotka ovat perehtyneitä asianajotoimintaan sekä lisäksi tuomarintehtäviin taikka oikeustieteen yliopistolliseen koulutuk-

seen ja tutkimukseen. Asianajajakuntaan kuulumattomat jäsenet ja heidän varajäsentensä nimittää valtioneuvosto oikeusministeriön esityksestä, kun ministeriö on saanut Asianajajaliiton puoltavan lausunnon ehdokkaiden kelpoisuudesta tehtävään. Jäsenten toimikausi on kolme vuotta.

Valvontalautakunta toimii kolmena jaostona. Tarkoituksena on, että valtaosa käsiteltävistä valvonta-asioista ja kaikki palkkiorita-asiat käsitellään ja ratkaistaan lautakunnan jaostoissa. Jaostojen kokoonpanot määrää valvontalautakunta siten, että kuhunkin jaostoon kuuluu kaksi asianajajajäsentä ja yksi asianajajakuntaan kuulumaton jäsen.

Jaostojen puheenjohtajina toimivat valvontalautakunnan puheenjohtaja ja valvontalautakunnan keskuudestaan vuosittain valitsemat kaksi varapuheenjohtajaa. Varapuheenjohtajien valinta lautakunnan jäsenten keskuudesta mahdollistaa asianajajakuntaan kuulumattoman jäsenen valinnan varapuheenjohtajaksi ja tämän toimimisen jaoston puheenjohtajana. Palkkiorita-asioissa puheenjohtajana toimii aina jaoston asianajajakuntaan kuulumaton jäsen.

Lautakunnan täysistunto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai jompikumpi varapuheenjohtajista sekä vähintään kuusi muuta jäsentä on saapuvilla. Lautakunnan jaosto on päätösvaltainen, kun jaoston kaikki jäsenet ovat saapuvilla.

1.1.1 Valvontalautakunnan kokoonpano

Valvontalautakunnan puheenjohtajana toimi kertomusvuonna asianajaja Aarno Arvela ja puheenjohtajina toimivat asianajaja Harri Tuure 31.7. saakka, asianajaja Matti Kunnas 1.8. alkaen sekä hoviioikeudenneuvos Marianne Wagner-Prenner.

1. jaosto

Aarno Arvela, pj
Jouko Ylisuvalo
Hannu Rajalahti, oikeusneuvos
Tuuli Lahikainen, jaoston sihteeri, lakimies

Sirpa Niemistö
Antti Saarenpää, professori

2. jaosto

Matti Kunnas, pj **)
Harri Tuure, pj *)
Jukka Holopainen
Eero Backman, professori *)
Pia Letto-Vanamo, OTT **)
Päivikki Hartikainen, jaoston sihteeri, valvonta-assistentti

Matti Niiranen **)
Pekka Moilanen *)
Katja Arve-Salonen
Pia Letto-Vanamo, OTT *)
Matti Tolvanen, OTT **)

3. jaosto

Marianne Wagner-Prenner, hovioikeudenneuvos, pj
Helena Männikkö, kärjätuomari
Anna-Karin Mickwitz *)
Peter Salovaara **)
Sinikka Kelhä *)
Heikki Sillanpää **)
Gunilla Nyström, jaoston sihteeri, lakimies
) 31.7. asti **) 1.8. alkaen ***) 30.4. asti

Anders Cederberg ***)
Anna-Karin Mickwitz **)
Olavi Hölttä *)
Sinikka Kelhä **)

Valvontalautakunnan täysistunnon sihteerinä toimii Tuuli Lahikainen.

1.2 Valvonta-asioiden käsittely

1.2.1 Vireille tulo

Yleisimmin asianajajaan kohdistuva kantelu tulee vireille asianajajan oman päämiehen tai päämiehen vastapuolen tekemästä kantelusta tai kantelu liittyy asianajajan toimintaan jossakin määräysenvaraisessa tehtävässä, kuten kuolinpesän pesänselvittäjänä tai -jakajana tai konkurssipesän hoitajana. Asianajajista annetun lain 6 §:n 3 momentin nojalla valtioneuvoston oikeuskanslerilla on oikeus saattaa vireille valvonta-asia, jos hän katsoo asianajajan laiminlyövänsä velvollisuutensa. Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 10 a §:n perusteella tuomioistuimen on ilmoitettava Asianajajaliitolle asianajajalle määrätystä esiintymiskiellosta.

Valvonta-asia tulee asianajajalain 7 c §:n mukaan vireille, kun asianajajaan kohdistuva kantelu, valtioneuvoston oikeuskanslerin tai tuomioistuimen ilmoitus saapuu

Asianajajaliiton toimistoon. Asianajajaliiton hallituksen tietoonsa saama valvonta-asia tulee vireille, kun hallitus päättää siirtää asian valvontalautakunnan käsiteltäväksi.

Valvonta-asiassa ei edellytetä asianosaisasemaa vaan kuka tahansa voi kannella asianajajan menettelystä. Palkkioriita-asian vireille tulon edellytyksenä on, että hakija on joko asianajajan päämies tai muu asiakas, jonka maksettavaksi lasku on osoitettu.

1.2.2 Tutkittavaksiottamiskynnys

Asianajajaan kohdistuvilta moitteilta on edellytettävä riittävää yksilöintiä sen vuoksi, että asianajajalta vaaditaan moitteiden johdosta vastaus, jonka hän on asianajajalain 7 d §:n 3 momentin mukaisesti velvollinen avoimesti ja totuudenmukaisesti antamaan. Jos kantelu on niin puutteellinen, ettei asiaa voida puutteellisuuden johdosta ottaa ratkaistavaksi eikä kantelija kehotuksesta huolimatta korjaa puutteita, valvontalautakunta voi jättää kante-

lun tutkittavaksi ottamatta. Aikaisemmin ratkaistua asiaa koskevaa kantelua ei oteta tutkittavaksi, ellei kantelussa ole esitetty asiaan vaikuttavaa uutta selvitystä.

Kantelu voidaan jättää tutkittavaksi ottamatta myös silloin, jos kantelussa kyseessä olevista tapahtumista on kulunut enemmän kuin viisi vuotta. Vanhentumista ei ole säädetty ehdottomaksi vaan valvontalautakunnalle on jätetty mahdollisuus ottaa käsiteltäväksi myös viittä vuotta vanhempia tapahtumia koskevat kantelut, jos tähän on aihetta. Säännös vastaa viranomaisvalvontaa suorittavien valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen toiminnassa omaksuttua sääntelyä. Vanhentumista puoltaa se, että selvityksen saaminen vanhoista tapahtumista saattaa olla ylivoimaisista eikä vanhojen asioiden selvittäminen ole välttämättä oikeudellisesti perusteltua. Vanhentumissäännös ei kuitenkaan koske asioita, jotka oikeuskansleri vaatii käsiteltäväksi.

1.2.3 Asian valmistelu

Valvonta-asioiden valmistelu tapahtuu Asianajajaliiton toimistossa. Vireille tulevat valvonta-asiat jaetaan liiton toimistossa eri jaostoille käsiteltäväksi. Jos kantelussa on kysymys niin vakavasta asiasta, että asia on ratkaistava valvontalautakunnan täysistunnossa, voi valvontalautakunnan puheenjohtaja päättää asian siirtämisestä suoraan täysistuntoon.

Jokaisesta vireille tulevasta valvonta-asiasta on Asianajajaliiton sääntöjen 44 §:n mukaan ilmoitettava välittömästi sille asianajajalle, jota kantelu koskee.

Tutkittavaksi otetuissa asioissa kantelu tai muu asian perusteena oleva asiakirja annetaan asianajajalle tiedoksi. Tiedoksiantoon liitetään jaoston sihteerin käsitys siitä, mistä asiassa on kyse ja asianajajalle eritellään ne ammattieettiset moitteet, jotka häneen on kohdistettu. Asianajajalta vaaditaan vastaus kohtuullisessa määräajassa. Valvontamenettelyssä ei asian selvittämiseksi ole riittävää, että asianajajalle pelkästään varataan tilaisuus antaa vastineensa häneen kohdistettujen moitteiden johdosta vaan asianajajalain 7 d §:n 3 momentin mukaan asianajajan on annettava häneltä pyydyt tiedot ja selvitykset avoimesti ja totuudenmukaisesti. Asianajaja ei voi jättää vastaamatta tai antamatta riittävän yksityiskohtaista vastausta vetoamalla asianajosalaisuuteen. Jos asianajaja vastatessaan joutuu kertomaan jotakin asianajosalaisuuden piiriin kuuluvaa, tulee selityksen tämä osa laatia eri asiakirjaksi ja pyytää se pidettäväksi salassa kantelijalta.

Asianajajan antama vastaus toimitetaan kantelijalle, jolle on varattava tilaisuus lausua asianajajan antaman vastauksen johdosta. Jos kantelija käyttää tätä tilaisuutta hyväkseen, toimitetaan kantelijan lausuma tiedoksi asianajajalle mahdollista uutta lausumaa varten.

Kirjeenvaihdon päätyttyä jaoston sihteeri laatii asiasta muiston sekä ehdotuksen mahdollisesta ratkaisusta ja julkisesta ratkaisuselosteesta. Tämän jälkeen muistio ja kanteluun liittyvät asiakirjat toimitetaan valvontalautakunnan esittelevälle jäsenelle, jonka tehtävänä on laatia asiasta lopullinen päätösehdotus ja julkinen ratkaisuseloste.

1.2.4 Asian käsittely valvontalautakunnassa

Valvonta-asiat ratkaistaan valvontalautakunnan jaostoissa esittelevän jäsenen esittelystä. Valvontalautakunnan jäsenet toimivat tuomarin vastuulla.

Jaosto tai valvontalautakunnan puheenjohtaja voi aina siirtää harkitsemansa, esimerkiksi periaatteellisesti tärkeän, valvonta-asian ratkaistavaksi valvontalautakunnan täysistunnossa. Jaoston toimivalta ratkaista valvonta-asioita on rajoitettu siten, että jos jaoston käsittelemässä valvonta-asiassa harkitaan seuraamukseksi Asianajajaliitosta erottamista tai seuraamusmaksua, on asia aina käsiteltävä täysistunnossa. Samaten mikäli jaosto olisi päättämässä äänestykseen asiassa annettavasta seuraamuksesta, tulisi asia siirtää täysistunnon ratkaistavaksi.

Asian käsittely tapahtuu pääsääntöisesti kirjallisesti. Koska valvontalautakunnan on huolehdittava siitä, että asia tulee riittävästi selvitettyksi, voi valvontalautakunta järjestää suullisen käsittelyn, jos se katsotaan asian selvittämiseksi tarpeelliseksi. Kuulemisperiaatteen mukaisesti sekä asianajaja että kantelija on kutsuttava suulliseen käsittelyyn.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa säädetään oikeudesta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Sen mukaan jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteita, joihin kuuluu muun muassa suullinen käsittely, sovelletaan myös asianajajajärjestöjen kurinpidolliseen menettelyyn silloin, kun mahdollisena seuraamuksena on asianajajajärjestöstä erottaminen eli mahdollisuus elinkeinon menettämiseen. Tämän vuoksi asianajajalain 7 d §:n 2 momentissa on säädetty, että asianajajajyhdistyksestä voidaan erottaa tai seuraamusmaksu määrätä vain, jos asiassa on järjestetty suullinen käsittely. Tällainen asia on aina käsiteltävä täysistunnossa. Liiton sääntöjen 47 §:n mukaan asianosaisten poissaolo suullisesta käsittelystä ei estä asian ratkaisemista.

1.2.5 Seuraamukset

Asianajajista annetun lain 5 §:n 1 momentin mukaan asianajajan tulee rehellisesti ja tunnollisesti täyttää hänelle uskotut tehtävät sekä kaikessa toiminnassaan noudattaa hyvää asianajajatapaa. Velvollisuuksien rikkomisesta säädetään seuraamukset lain 7 §:ssä. Jos asianajajan todetaan valvonta-asian käsittelyssä ilmitulleiden seikkojen johdosta menettelleen lain 5 §:n vastaisesti, on valvontalautakunnan määrättävä hänelle kurinpidollinen seuraamus, joita ovat huomautus, varoitus, seuraamusmaksun määrääminen ja viime kädessä asianajajayhdistyksestä erottaminen. Lain sanamuodon mukaan seuraamus on pakko määrätä, jos asianajajan havaitaan menettelleen lain 5 §:n vastaisesti. Valvontamenettelyssä ei voida jättää seuraamusta määräämättä velvollisuuksien vastaisen menettelyn vähäisyyden tai anteeksiannettavuuden perusteella. Ratkaisukäytännössä on kuitenkin asianajajan menettelyä ohjaavasti ja seuraamusta määräämättä katsottu mahdolliseksi kiinnittää asianajajan huomiota johonkin hänen menettelynsä.

Seuraamusmaksu, 500–15 000 euroa, on tarkoitettu määrääytymään kokonaisvaltaisen arvioinnin perusteella, jossa otetaan huomioon muun muassa asianajajan menettelyn moitittavuus, kokemus asianajotehtävistä sekä asianajajan taloudelliset olot, jotka vaihtelevat toimiston koon ja sijainnin sekä toimeksiantojen laadun mukaan. Taloudellisten olojen huomioimisella on pyritty päiväsakkojärjestelmän mukaisesti siihen, että seu-

raamusmaksu olisi oikeudenmukaisessa suhteessa maksajan maksukykyyn.

Seuraamusmaksu suoritetaan Asianajajaliitolle. Maksua koskee liiton sääntöjen 39 §:n määräys, jonka mukaan, jos jäsen jättää suorittamatta yhdistykselle tulevan maksun, hallituksella on oikeus poistaa hänet asianajajaluettelosta. Maksu ei ole valvontalautakunnan määräämänä seuraamuksena täytäntöönpanokelpoinen. Jos seuraamusmaksun määrää muutoksenhakuasteena toimiva Helsingin hovioikeus tai korkein oikeus, se on myös täytäntöönpanokelpoinen.

Eri seuraamusten käyttämisestä säädetään asianajajalain 7 §:n 2 ja 3 momenteissa. Jos asianajaja menettelee epärehellisesti tai muulla tavalla tahallisesti loukkaa toisen oikeutta, on hänet kurinpidollisena seuraamuksena erotettava asianajajayhdistyksen jäsenyydestä. Jos epärehelliseen menettelyyn tai toisen oikeuden tahalliseen loukkaamiseen liittyy lieventäviä seikkoja, voidaan seuraamuksena käyttää seuraamusmaksua tai varoitusta.

Jos asianajaja menettelee muulla kuin edellä kerrotulla tavalla hyvän asianajajatavan vastaisesti tai toimii tavalla, joka on omiaan alentamaan asianajajakunnan arvoa, hänelle on annettava varoitus tai huomautus. Jos asianajajan moitittava käyttäytyminen on toistuvaa tai menettelyyn muuten liittyy raskauttavia seikkoja, seuraamuksena tulee kysymykseen hänen erottamisensa asianajajayhdistyksestä tai seuraamusmaksun määrääminen. Me-

Kuvassa valvontalautakunnan 1. jaoston jäsenet Aarno Arvela (vas.), Hannu Rajalahti, Sirpa Niemistö ja Jouko Ylisuvanto.

nettelyn toistuvuutta harkittaessa otettaisiin huomioon mikä tahansa pykälässä tarkoitettu asianajajan teko tai laiminlyönti.

Valvontalautakunta voi määrätä erottamispäätöksen noudatettavaksi mahdollisesta asianajajan vireille saatamasta muutoksenhausta huolimatta.

1.3 Palkkioriiita-asiat ja niiden käsittely

Palkkioriiita-asioissa annettavan suosituksen kohteena on palkkio ja kulujen korvaus, jonka asianajaja tai yhtiö, jonka lukuun hän on toiminut, on asianajotehtävää veloittanut. Suositusta ei voida hakea asianajajaan tai asianajajayhtiöön kohdistetusta muusta, esimerkiksi vahingonkorvausta koskevasta vaatimuksesta.

Kertomusvuonna 1.4.2009 voimaan tulleiden hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden (15.1.2009) 5.15-kohdassa todetaan että, mikäli asianajajan päämies ei pidä laskua hyväksyttävänä, on asianajajan annettava päämiehelleen tieto siitä, miten tämä voi saattaa palkkioita koskevan erimielisyyden ratkaistavaksi Asianajajaliiton palkkioriiitamenettelyssä.

Palkkiosuosituksen antamista voi hakea asianajajan päämies tai muu asiakas. Asianajajan päämiehellä tarkoitetaan sitä tahoa, joka on antanut asianajajalle tai asianajoyhtiölle toimeksiannon. Muulla asiakkaalla tarkoite-

taan esimerkiksi sellaisen kuolinpesän osakasta, jonka jaon asianajaja on suorittanut tuomioistuimen antaman määräyksen perusteella. Asianajajan päämiehen vastapuoli ei ole oikeutettu vaatimaan palkkiosuosituksen antamista, koska hän ei ole toimeksiantosuhteessa asianajajaan tai siihen asianajajayhtiöön, jonka lukuun asianajaja on toiminut. Asianajolaskuun perustuva maksuvelvollisuus saattaa kuitenkin siirtyä velallisen vaihdoksen vuoksi toimeksiantosuhteen ulkopuoliselle. Näin voi tapahtua esimerkiksi riitaa koskevan sovinnon yhteydessä, jossa asianajajan päämiehen vastapuoli sitoutuu sovinnon ehtona suorittamaan asianajajan laskun.

Palkkiosuosituksen antamista koskevassa asiassa hakijan vastapuolena on asiaa hoitanut asianajaja ja se asianajajayhtiö, jonka lukuun asianajaja on toiminut. Yhtiön asianosaisasema perustuu siihen, että käytännössä asianajajan toimenpiteistä laskuttaa se asianajajayhtiö, jonka lukuun asianajaja toimii. Suosituksen hakija voi kohdistaa hakemuksen suosituksen antamisesta joko asianajajaan tai yhtiöön tai molempiin. Suositusta palkkioriiitaan voi pyytää aina siihen saakka, kunnes hakijan oikeus vaatia palkkion alentamista on vanhentunut. Vanhentuminen määräytyy muualla laissa olevien säännösten nojalla. Vanhentumiseen vetoaminen on hakemuksen tutkimisen tahdonvaltainen edellytys eikä vanhentumista tutkita viran puolesta.

Suosituksia ei anneta sellaisissa tapauksissa, joissa erikoislainsäädännössä on säännöksiä tietyntyyppisten palkki-

Kuvassa valvontalautakunnan 2. jaoston jäsenet Matti Kunnas (vas.), Jukka Holopainen ja Pia Letto-Vanamo.

oriitojen ratkaisemisesta. Esimerkiksi konkurssipesän pesänhoitajan palkkiota koskeva riita on ratkaistava konkurssisäännön mukaisesti. Myös yrityksen saneerausesta annetussa laissa ja yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa on erityissäännöksiä siitä, missä järjestyksessä selvittäjän palkkiota ja kulukorvausta koskeva erimielisyys on käsiteltävä.

Palkkioriita-asiat valmistellaan liiton toimistossa samaan tapaan kuin valvonta-asiatkin. Suosituksen antamista koskeva asia käsitellään aina valvontalautakunnan jaostossa ja jaoston puheenjohtajana toimii jaoston asianajajakuntaan kuulumaton jäsen. Käsitely on pääsääntöisesti kirjallista, mutta jaosto voi tarvittaessa järjestää suullisen käsittelyn.

Jos asianajolaskua koskeva velkomus on saatettu vireille tuomioistuimessa, asianajajan päämies tai muu asiakas voi estää asian käsittelyn tuomioistuimessa saattamalla palkkioriitaa koskevan suositushakemuksen vireille Asianajajaliitossa ja tekemällä ennen pääasiaan vastaamista väitteen palkkioriidan saattamisesta vireille (AAL 7 f §). Tällöin tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittely tuomioistuimessa keskeytetään, kunnes valvontalautakunnan suositus on annettu.

Asianajajan on ilmoitettava Asianajajaliittoon, onko hän noudattanut asiassa annettua suositusta. Noudattamisesta tehdään merkintä Asianajajaliiton valvonta-asioista pitämään julkiseen päiväkirjaan.

1.4 Julkisuus

1.4.1 Asiakirjojen julkisuus

Valvontamenettelyn julkisuusarvioinnin yhteydessä joudutaan sovittamaan yhteen viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain periaatteena oleva julkisen valvontalankäytön avoimuus ja asianajajalaissa säädetyn asianajosalaisuuden turvaaminen.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia sovelletaan Suomen Asianajajaliittoon sen käyttäessä julkista valtaa, eli Asianajajaliiton suorittaessa asianajajien valvontaa ja käsitellessä valvonta-asioita. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 3 §:n mukaan laki toteuttaa avoimuutta ja hyvää tiedonhallintatapaa viranomaisten toiminnassa sekä antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuuden vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan. Viranomaisen asiakirjat ovat pääsääntöisesti julkisia, ellei niiden salassapidosta

Kuvassa valvontalautakunnan 3. jaoston jäsenet Sinikka Kelhä (vas.), Marianne Wagner-Prenner ja Anna-Karin Mickwitz.

ole säädetty lailla. Toisaalta asianajajista annetun lain 5 c §:ssä on asianajajalle säädetty vaitiolovelvollisuus ja lain 7 d §:n 3 momentin mukaan asianajajan tulee valvonta-asioissa antaa häneltä pyydyt tiedot ja selvitykset avoimesti ja totuudenmukaisesti. Avoimuus ja totuudenmukaisuus tarkoittavat, että asianajaja ei voi selitystä antaessaan jättää kertomatta niitäkään seikkoja, joista hän lain 5 c §:n perusteella on vaitiolovelvollinen.

Ongelma on ratkaistu lainmuutoksen yhteydessä siten, että asianajajista annettuun lakiin lisättiin viittaus viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin ja Asianajajaliiton velvollisuuteen pitää valvonta-asioista julkista päiväkirjaa ja laatia ratkaisuista julkinen ratkaisuseloste.

Asianajajalain 7 j §:n 1 momentin mukaan valvontalautakunnalle valvonta- tai palkkioriiita-asian käsittelyä varten toimitetun sekä valvonta- ja palkkioriiita-asian ratkaisun sisältävän asiakirjan julkisuudesta on voimassa, mitä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään viranomaisen asiakirjasta, jollei asianajajan salassapitovelvollisuudesta muuta johdu.

Julkisuuslain 22 §:n mukaan viranomaisen asiakirja on pidettävä salassa, jos se laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta tai muussa laissa on säädetty salassa pidettäväksi. Julkisuuslain 24 §:ssä on lueteltu ne perusteet, jotka oikeuttavat pitämään viranomaisen asiakirjan salaisena. Pykälän 6 kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat kanteluasiakirjat ennen ratkaisua, jos tiedon antaminen niistä vaikeuttaisi asian selvittämistä tai ilman painavaa syytä olisi omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä asiaan osalliselle. Asianajajalaissa puolestaan on useampia salassapitoa koskevia määräyksiä. Lain 5 c §:ssä on säädetty asianajajaa koskevasta salassapitovelvollisuudesta, 6 §:ssä liiton hallituksen jäsentä ja asianajajan toimistoa koskevan tarkastuksen suorittajan salassapitovelvollisuudesta ja lain 7 a §:ssä valvontalautakunnan jäsenen salassapitovelvollisuudesta. Julkisuuslain perusteilla on myös nimenomainen lausuma, jonka mukaan Asianajajaliiton hallussa olevat valvontamenettelyä koskevat asiakirjat, joista ilmenee asianajajan asiakasta koskevia tietoja, ovat salassa pidettäviä.

Valvonta- ja palkkioriiita-asioiden käsittelyyn liittyvien asiakirjojen julkisuuden osalta Asianajajaliiton vakiintunut tulkinta on ollut, etteivät asiakirjat asianajajan salassapitovelvollisuudesta johtuen ole julkisia. Lainmuutoksella ei ole otettu kantaa tähän tulkintaan, vaan ainoastaan selvittävästi todettu julkisuuslain soveltaminen liiton hallussa oleviin asiakirjoihin.

Asianajajalain uuden 7 j §:n 2 momentin mukaan asiakirja ei missään tapauksessa ole julkinen ennen kuin valvontalautakunnan ratkaisu on annettu tai ratkaisu on asiaan osallisen saatavissa. Liiton sääntöjen 48 §:n 2

momentin mukaan valvonta- tai palkkioriiita-asiaan liittyvien tietojen antamisesta päättää valvontalautakunta. Valvontalautakunnan tietojen antamista koskevas- ta päätöksestä on mahdollisuus valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen.

1.4.2 Julkinen päiväkirja

Asianajajaliiton velvollisuutena on pitää julkista päiväkirjaa käsiteltäväksi tulevista valvonta- ja palkkioriiita-asioista. Julkisen päiväkirjan tarkoituksena on mahdollistaa nykyistä laajemman tiedon antaminen asianajajan palveluita tarvitsevalle siitä, onko asianajaja, jonka puoleen hän on kääntymässä, ollut valvontamenettelyn kohteena tai asianosaisena palkkioriidassa. Julkiseen päiväkirjaan merkityt tiedot ovat julkisia siitä riippumatta, että ne muutoin saattaisivat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain perusteella tai asianajajan salassapitovelvollisuudesta johtuen olla salassa pidettäviä.

Julkiseen päiväkirjaan on merkittävät tiedot kantelijasta tai hakijasta, asianajajasta ja tarvittaessa asianajajayhtiöstä, asianimikkeestä, ratkaisun antamispäivästä ja ratkaisun lopputuloksesta. Päiväkirjasta on myös käytävä ilmi asian käsittelyn aihe. Palkkioriiita koskevissa asioissa päiväkirjaan merkitään myös tieto siitä, onko asianajaja noudattanut valvontalautakunnan antamaa suositusta.

Julkisen päiväkirjan valvonta-asiaa tai palkkioriiita-asiaa koskevat merkinnät poistetaan määräjän kuluttua valvonta-asian ratkaisemisesta tai palkkiota koskevan suosituksen antamisesta. Erottamista tai seuraamusmaksun määräämistä koskeva tieto poistetaan kymmenen vuoden, varoitusta koskeva tieto kuuden vuoden, huomautusta koskeva tieto ja tieto siitä, ettei seuraamusta ole määrätty, kolmen vuoden kuluttua valvontalautakunnan ratkaisun antamisesta. Palkkioriiita-asiaa koskeva tieto poistetaan kolmen vuoden kuluttua suosituksen antamisesta.

Julkisesta päiväkirjasta ei kuitenkaan poisteta tietoa ja edellä todetun määräjän kuluttua, jos asianajajasta on päiväkirjassa uudempi tieto, jota ei vielä voitaisi poistaa.

1.4.3 Julkinen ratkaisuseloste

Valvontalautakunnan on laadittava jokaisesta valvontasian ratkaisusta ja palkkioriiita-asiaa annettusta suosituksesta lyhyt seloste, joka on julkinen asiakirja ja pyynnöstä jokaisen saatavilla. Asianajajaliitolla on myös mahdollisuus tarvittaessa saattaa seloste julkisuuteen. Selosteen on tarkoitus olla lyhyt kuvaus asiasta ja siinä annettusta ratkaisusta. Selosteesta ei ilmene viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain tai asianajajan salassapitovelvollisuuden perusteella salassa pidettäviä tietoja.

Julkinen ratkaisuseloste on luonteeltaan informatiivinen eikä sitä säilytetä kauempaa kuin julkiseen päiväkirjaan merkittyä ratkaisua koskevaa tietoa.

1.5 Muutoksenhaku

Asianajajalla on aina, kun hänelle on määrätty kurinpäällinen seuraamus, oikeus valittaa valvontalautakunnan tai sen jaoston päätöksestä Helsingin hovioikeuteen. Julkisella oikeusavustajalla, joka ei ole asianajajayhdistyksen jäsen, on ilman nimenomaista säännöstäkin samanlainen muutoksenhakuoikeus.

Oikeuskanslerilla on oikeus hakea muutosta valvonta-asioissa annettuihin valvontalautakunnan tai sen jaostojen päätöksiin. Muutoksenhakuoikeuden toteuttamiseksi kaikki valvonta-asioissa annettavat päätökset toimitetaan tiedoksi oikeuskanslerille.

Kantelijalla ei ole valitusoikeutta, koska kantelija ei ole asianosainen valvontamenettelyssä. Valvonta-asian käsittelyn tarkoituksena on selvittää, onko asianajaja kantelussa tarkoitettussa tilanteessa toiminut häntä veloitettävien ammattieettisten normien mukaisesti. Käsittelyssä ei tutkita kantelijan asianajajaan kohdistamia vahingonkorvaus- tai muita vaatimuksia, kuten esimerkiksi rangaistusvaatimusta. Kantelijan oikeusasemaan kohdistuvat vaatimukset on ratkaistava yleisessä tuomioistuimessa.

Liiton hallitus antaa valituksen johdosta lausuntonsa hovioikeudelle. Hovioikeuden on valitusta käsiteltäessä varattava oikeuskanslerille, asianajajayhdistykselle ja kantelijalle tilaisuus tulla kuulluksi valituksen johdosta ja tarvittaessa esittää sellaista todistelua ja muuta selvitystä, jonka voidaan olettaa vaikuttavan valituksen ratkaisuun.

2

Tapausselostuksia

Oikeusministeriön vahvistamien Asianajajaliiton sääntöjen 52 §:n 1 momentin mukaan valvontalautakunnan on annettava vuosittain kertomus, jossa on tilastotietojen lisäksi lyhyesti selostettava periaatteellisesti merkittävien valvonta-asioiden vaiheet ja ratkaisun perusteet tarpeellisin osin. Kertomukseen voidaan ottaa muitakin tietoja lautakunnan käsittelemistä asioista ja hallituksen toimenpiteistä asianajajien valvonnassa.

Valvontalautakunnalla on mahdollisuus tarvittaessa saattaa valvonta- tai palkkioriiita-asiassa tehtyä ratkaisua koskeva seloste julkisuuteen myös muulla tavalla. Käytännössä lautakunta on määrännyt periaatteellisesti merkittävistä ja yleiseltä kannalta mielenkiintoisista tapauksista laatimansa referaatin julkaistavaksi Defensor Legis -julkaisussa tai niistä laaditaan tapausselostus Advokaatti-lehteen.

Tässä valvontakertomuksessa on referoitu periaatteellisesti merkittäviä ja muutoin mielenkiintoisia kertomusvuoden aikana tehtyjä päätöksiä.

2.1 Asianajajan laskutus

1.4.2009 voimaan tulleen palkkio-ohjeen (15.1.2009) 1.1-kohdan mukaan palkkion on oltava oikeassa suhteessa tehtävän laatuun ja sen vaatimaan työn määrään sekä muutoinkin kohtuullinen. Palkkio-ohjeen 5-kohdan mukaan lasku on eriteltävä asiakkaan kanssa sovituin tavoin. Ellei muuta ole sovittu, asianajolaskussa on oltava tehtävän laatuun ja laajuuteen nähden tarkoituksemukainen erittely, jonka perusteella asiakas voi arvioida laskun sopimuksenmukaisuutta ja kohtuullisuutta. Valvontalautakunta on ratkaisukäytännössään omaksunut kannan, jonka mukaan laskussa tulee pääsääntöisesti olla eriteltynä joko toimenpidekohtainen veloitus

tai toimenpiteeseen käytetty aika, jolloin päämies voi tuntiveloituksen tietäen muodostaa käsityksensä laskun kohtuullisuudesta.

Kanteluissa ja palkkioriiita-asioissa on moitittu asianajajaa kohtuuttoman korkeasta laskutuksesta tai muista laskutusmenettelyyn liittyvistä seikoista. Vuonna 2009 tuli vireille 84 palkkioriiita-asiaa (2008: 66) ja valvontalautakunta ratkaisi kertomusvuonna aineellisesti yhteensä 74 palkkioriiita-asiaa, joista 13:ssa (15 %) annettiin suositus palkkion alentamisesta. Kaikki palkkioriiita-asioissa tehdyt päätökset, joissa palkkiota on suositettu alennettavaksi, saatetaan liiton hallituksen tietoon sen arvioimiseksi, tuleeko hallituksen yleisvalvontavelvollisuutensa nojalla saattaa annetun suosituksen johdosta vireille myös valvonta-asia.

Asianajajan voidaan katsoa menetelleen normaalia korkeamman laskutuksensa vuoksi hyvän asianajajatavan vastaisesti. Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden (2009) 3.5-kohdan mukaan kohtuuton laskutusmenettely on omiaan vähentämään yleistä luottamusta ja arvostusta koko asianajajakuntaa kohtaan.

Mikäli asianajajan on havaittu menetelleen hyvän asianajajatavan vastaisesti selvästi kohtuuttoman korkealla laskutuksellaan, lautakunta on pääsääntöisesti määrännyt hänelle kurinpidolliseksi seuraamukseksi varoituksen tai huomautuksen.

Erona valvonta-asiaan, jonka voi saattaa vireille kuka tahansa tarvitsematta olla asianosainen, voi palkkiota koskevaa suositusta hakea vain se, jonka maksettavaksi lasku on osoitettu. Kuitenkin esim. pesänselvittäjän laskua voi moittia kuka tahansa osakkaista tarvitsematta muiden osakkaiden suostumusta. Tulkinta on ollut, että noudattaessaan annettua kohtuullistamissuositusta pa-

lautus tehdään pesän varoihin "päälle" ja näin merkitystä suosituksen suuruuteen ei ole sillä, että joku osakas mahdollisesti luopuisi vaatimasta palkkion kohtuullistamista.

Monesti yhteydenottoja tulee myös tilanteissa, joissa henkilö on oikeuden päätöksellä tuomittu maksamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut. Näissä tapauksissa oikeus on kuitenkin jo ottanut kantaa laskun kohtuullisuuteen eikä vastapuoli voi saattaa vireille palkkiorita-asiaa. Myös omat päämiehet saattavat vaatia palkkion kohtuullistamista sillä perusteella, että tuomioistuimien on kohtuullistanut laskua, joka on tuomittu vastapuolen maksettavaksi, mutta asianajaja perii loppuosaa laskusta omalta päämieheltään. Tuomioistuimen suorittama kohtuullistaminen kohdistuu kuitenkin nimenomaan vastapuoleen ja asianajajalla on oikeus saada erotus omalta päämieheltään.

Laskun yksilöinti

Kantelijat moittivat asianajajaa siitä, että hänen laskunsa erittely oli ollut puutteellinen, koska laskusta ilmenivät suoritettujen toimenpiteiden lisäksi vain palkkion yhteismäärä, verottomat ja verolliset kulut sekä arvonlisäveron määrä.

Valvontalautakunta totesi, että asianajotoimintaa koskevan palkkio-ohjeen mukaan lasku on eriteltävä asiakkaan kanssa sovituin tavoin. Ellei muuta ole sovittu, asianajolaskussa on oltava tehtävän laatuun ja laajuuteen nähden tarkoituksenmukainen erittely, jonka perusteella asiakas voi arvioida laskun sopimuksenmukaisuutta ja kohtuullisuutta. Valvontalautakunta katsoi, että asianajajan lasku oli toimenpiteiden osalta eritelty, mutta siitä ei ilmennyt tuntihinta eikä työhön käytetty aika eikä asiakas näin ollen ollut voinut arvioida laskun kohtuullisuutta. Lasku ei ollut riittävästi yksilöity. (Huomaus).

Oikeus laskuttaa normaalitaksalla puolustajamääräystä edeltäneeltä ajalta

Asianajaja oli saanut toimeksiannon rikosasiaan liittyneessä turvaamistoimiasiaassa. Kantelija maksoi asianajajalle palkkioennakkoa ennen käräjäoikeusistuntoa suoritettua työstä kymmeneltä tunnilta 2 196 euroa. Oikeudenkäynnissä asianajaja haki puolustajamääräystä ja hänelle maksettiin oikeudenkäynnistä ja sen jälkeisistä toimenpiteistä yhdeksältä työtunnilta 1 159 euron suuruinen palkkio valtion varoista. Kantelija on moittinut asianajajaa siitä, että tämä oli hakenut puolustajamääräystä vasta oikeudenkäynnissä eikä ollut palauttanut kantelijan suorittamaa ennakkomaksua, vaikka hän oli saanut palkkion kantelijan puolustamisesta valtion varoista. Asianajaja on kertonut selvittäneensä kantelijalle alkuneuvottelussa maksuttoman oikeudenkäynnin ja puolustajamääräyksen edellytykset. Neuvottelussa

oli päädytty kantelijan varallisuudestaan antaman selvityksen perusteella siihen, että kantelija ei saisi asiassa maksutonta oikeudenkäyntiä tai puolustajamääräystä ilman takaisinkorvausvelvollisuutta. Lisäksi asianajaja oli kertonut, että hän ei ottaisi toimeksiantoa vastaan, mikäli siihen haettaisiin puolustajamääräystä. Kun kantelija oli maksanut vain osan asianajajan vaatimasta palkkioennakosta ja maksettu ennakko ei ollut riittänyt kattamaan asiassa suoritettuja toimenpiteitä, oli asianajaja käräjäoikeuskäsittelypäivänä sopinut kantelijan kanssa, että asiassa haettaisiin puolustajamääräystä. Valvontalautakunta totesi, että asianajaja ei ollut saanut palkkiotaan kaikista asiassa suoritetuista toimenpiteistä valtion varoista. Näin ollen asianajaja ei ollut menetellyt moitittavasti kieltäytyessään palauttamasta palkkioennakkoa, jolla oli katettu ne asiassa suoritettut toimenpiteet, joita ei ollut korvattu puolustajamääräyksen nojalla.

Palkkiosaatavaa koskeva kanne / maksuhalukkuuden selvittäminen

Asianajajaa moitittiin siitä, että tämä ei ollut informoinut kantelijaa oikeusturvavakuutuksen korvauskaton ylittymisestä. Lisäksi asianajaja oli laittanut palkkiosaatavaansa koskevan kanteen suoraan vireille käräjäoikeuteen, vaikka hän ei ollut neuvotellut laskusta tai karhunnut sitä viimeisen kolmen vuoden aikana. Valvontalautakunta totesi asiassa saadusta selvityksestä ilmenevän, että asianajaja oli kahdessa kantelijalle lähetyssä karhulaskussa ilmoittanut, että mikäli laskua ei maksettaisi vapaaehtoisesti, asia vietäisiin oikeuteen. Asiassa ei ollut merkitystä sillä, että asianajaja ei ollut viimeisen kolmen vuoden aikana lähettänyt kantelijalle maksumuistutusta tai muutoinkaan selvittänyt kantelijan maksuhalukkuutta. (Ei seuraamusta).

Perunkirjoituspalkkio

Asianajaja oli laskuttanut perunkirjoituksen toimittamisesta yhteensä arvonlisäveroineen 7 686 euroa sisältäen 42 tunnin työmäärän tuntiveloituksen ollessa 183 euroa. Valvontalautakunta katsoi, että käytetty laskutusperuste sinänsä oli kohtuullinen. Kyse oli perunkirjoituksesta, jonka toimittaminen ei ollut vaatinut tavanomaisesta poikkeavia selvitystoimia lukuun ottamatta laajana pidettävää sukuselvitystä, jonka osalta toimeksiantoa ei kuitenkaan ollut pidettävä oikeudellisesti erityisen vaativana. Valvontalautakunta katsoi, että laskutuksen kokonaismäärä ei ollut oikeassa ja kohtuullisessa suhteessa siihen nähden, mitä ja minkä laatuisia toimenpiteitä asianajaja oli tehnyt. Valvontalautakunta arvioi kohtuullisena pidettäväksi palkkion määräksi 20 tunnin työmäärää vastaavan määrän, eli yhteensä 3 660 euroa ja suositti palkkion alentamista 4 026 eurolla.

Sähköpostikirjeenvaihto

Asianajaja oli laskuttanut palkkiota 4 684,80 euroa asiassa, jossa hänen päämiehensä halusivat purkaa asuntokaupan kaupankohteen virheiden vuoksi. Asiakkaat päättivät toimeksiannon, kun vastapuolen kanssa ei päästy sopimuksen. Valvontalautakunta katsoi, että osa asianajajan laskuttamasta sähköpostikirjeenvaihdosta oli hyvin lyhyttä vastaamista päämiestensä tiedusteluihin. Tämän johdosta sähköpostikirjeenvaihdosta laskutettu kokonaisajankäyttö ei ollut oikeassa suhteessa tehtävän laatuun ja sen vaatimaan työmäärään. Valvontalautakunta suositti palkkion alentamista 984,80 eurolla.

Kokonaislaskutuksen kohtuuttomuus

Valvontalautakunta suositti asuntokaupan purkua koskeneessa riita-asiassa kantajan asiamiehenä toimineen asianajajan laskun alentamista 13 710 eurosta 9 028 euroon. Toimeksianto oli päätynyt ilman, että haastehakemus olisi toimitettu käräjäoikeuteen. Laskutettu kokonaisaika oli n. 61 tuntia. Valvontalautakunta katsoi, että laskutuksen kokonaisuus ei ollut oikeassa ja kohtuullisessa suhteessa siihen nähden, mitä ja minkä laatuista toimenpiteitä asianajaja oli tehnyt.

Laskutusperusteen korottaminen asiakasta informoimatta

Asianajaja oli toimeksiannon kestäessä nostanut arvonnäköveroä tunti- ja päiväkohtaisesta 145 eurosta 150 euroon sopimatta tästä päämiehensä kanssa. Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja oli menetellyt hyvän asianajajatajan vastaisesti korottaessaan yksipuolisesti kesken toimeksiannon laskutusperustetta. Lisäksi asianajajan laskutus oli muutenkin ollut vaikeaselkoista eikä asianajaja ollut kyennyt selvittämään asiaa valvontalautakunnalleen. (Huomautus).

2.2 Asianajajan velvollisuuksista valvontamenettelyssä

2.2.1 Asianajajan velvollisuus alistua valvontamenettelyyn (AAL 6 § 1, TO 12.1 ja 12.2 ja Suomen Asianajajaliiton sääntöjen 43 § 3 mom.)

Asianajajakunnan autonomian perustakeena on toimiva ja ulospäin uskottava asianajajien valvontajärjestelmä.

Jokainen asianajaja on sitoutunut ammatilliseen valvontaan. Asianajaja ei ole oikeutettu saamaan korvausta valvonnan hänelle aiheuttamista kuluista valvontatoimet käynnistäneeltä henkilöltä tai muultakaan taholta. Kuluja vaatiminen moitteisiin vastaamisen aiheuttamasta työstä antaisi kantelijalle väärän kuvan asianajajien valvontajärjestelmästä ja saattaisi siten alentaa luottamusta asianajajakuntaan ja sen eettiseen valvontaan.

Aina joskus asianajaja esittää valvonta-asiaan antamassaan vastauksessa, että kantelijan kantelukirjelmässään esittämät moitteet täyttävät kunnianloukkauksrikoksen tunnusmerkistön. Asianajajalaki lähtee siitä, että asianajajaliiton jäsenen on alistettava valvontamenettelyyn. Tämän voidaan katsoa tarkoittavan myös sitä, että asianajajan pitää pystyä sietämään kantelijan, lähes poikkeuksetta maallikon, kärkeväkin kantelukirjoitus.

Asiallinen vastaaminen valvonta-asiaan

Kantelija oli osakkaana kuolinpesässä, jonka perukirjan laatiminen ja pesän varojen jakaminen oli annettu asianajajan hoidettavaksi. Kantelijan mielestä pesän varojen jakamista oli viivytetty aiheettomasti pesään kuuluneen kiinteistön myynnin jälkeen.

Asianajaja on antamassaan vastauksessa perustellut asiassa suorittamansa toimenpiteet ja selvittänyt yksityiskohtaisesti asian etenemiseen vaikuttaneet seikat. Vastatessaan valvontalautakunnalle asianajaja toteaa kantelijan menettelyn täyttävän kunnianloukkauksen tunnusmerkistön, koska kantelussa on esitetty, että varojen jaon viipyminen herättää epäilyn varojen kohtalosta.

Tämän vuoksi valvontalautakunta toteaa, että kantelu on asiakkaan tärkeä lakisääteinen oikeus. Siinä on voitava esittää avoimesti kantelijan oma näkemys asiasta. Myös kanteluun vastaamisen tulee olla hyvän asianajajatajan mukaisesti asiallista ja kärjistyksiä välttävää. Valvontalautakunta huomauttaa asianajajaa vastaisen varalle velvollisuudesta noudattaa hyvää asianajajatapaa myös kanteluihin vastaamisessa. (Ei seuraamusta).

2.2.2 Asianajajan vastaus- ja totuudessapysymisvelvollisuus (AAL 6 § 1 ja TO 12.1)

Asianajajan tulee itse myötävaikuttaa kurinpitoasian selvittämiseen. Hän on velvollinen AAL 6 § 1 momentin, 7d § 3 momentin ja Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden (2009) 12.1-kohdan perusteella antamaan valvonta-asioissa vastauksen kantelijan häneen kohdistamiin moitteisiin. Tapaohjeiden 12.1-kohdan mukaan asianajajan on vastattava hänelle asianajajalain ja asianajajaliiton sääntöjen edellyttämässä asioissa esitettyihin kysymyksiin avoimesti, totuudenmukaisesti ja määrääjässä.

Asianajajan vastausenantovelvollisuus koskee myös tilanteita, joissa valvontalautakunta, sen asiaa esittelevä jäsen, liiton pääsihteeri tai asiaa valmisteleva jaoston sihteeri pyytävät häneltä tietoja tai selitystä asian valmistelun, käsittelyn tai toimiston tarkastuksen yhteydessä.

Asianajaja ei voi kieltäytyä vastausvelvollisuutensa täyttämisestä vetoamalla salassapitovelvollisuuteensa. Asianajajista annetun lain 7a § 2 momentin mukaan salassapitovelvollisuus päämiehen asioiden suhteen koskee sekä

valvontalautakunnan jäseniä että liiton toimiston henkilökuntaa. Mikäli kantelija ei ole asianajajan oma päämies, selvityksen salassa pidettäväksi ilmoitettuja osia ei toimiteta kantelijan tietoon.

Asianajajan vastausvelvollisuuteen kuuluu myös, että hän on velvollinen noudattamaan selityksen antamiselle asetettua määräaika.

Valvonta-asiassa ei ole kysymys rikosoikeudellisesta tuomitsemistoiminnasta vaan asianajajakunnan eettisten sääntöjen noudattamisen valvonnasta. Tästä seuraa, että asianajaja on valvonta-asioissa velvollinen noudattamaan totuutta. Asianajajan tulee antaa totuudenmukaisesti vastaus jokaiseen kantelijan esittämään hyvän asianajajatavan rikkomista koskevaan moitteeseen. Totuudessapysymisvelvollisuus koskee myös jokaista lautakunnan tai liiton toimiston esittämää kysymystä sekä asian selvittämistä suullisessa käsittelyssä.

Valvontalautakunta kiinnittää huomiota siihen, että vaikka asianajajan vastaus- ja totuudessapysymisvelvollisuus koskee myös tekoja ja laiminlyöntejä, jotka saattavat aiheuttaa kurinpidollisia seuraamuksia, tämän velvollisuuden noudattamatta jättäminen on aina hyvän asianajajatavan vastaista menettelyä.

Lautakunnan seuraamuskäytännössä vastaus- ja totuudessapysymisvelvollisuuden rikkomiseen on suhtauduttu vakavasti. Seuraamukseksi on pääsääntöisesti määrätty vähintään varoitus.

Laiminlyönti vastata valvonta-asiaan määräajassa

Asianajaja oli laiminlyönyt velvollisuutensa antaa valvonta-asiassa vastauksensa kanteluun asetetussa määräajassa ja vastausta oli jouduttu pyytämään häneltä uudelleen. Valvontalautakunta totesi, että kantelussa tarkoitettussa asiassa asianajaja ei ollut toiminut vastoin hyvää asianajajatapaa muutoin kuin laiminlyömällä vastata kanteluun asetetussa määräajassa. Vastausvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella asianajajalle määrättiin kurinpidollisena seuraamuksena huomautus.

Laiminlyönti vastata avoimesti ja totuudenmukaisesti

Kantelija oli toiminut asiamiehenä riita-asiassa. Kantelija on moittinut vastapuolen asianajajaa siitä, että tämä oli pyytänyt suoraan kantelijan päämieheltä pöytäkirjanotetta tämän hallituksen kokouksesta. Asianajajan valvontalautakunnalle antaman vastauksen mukaan syy pöytäkirjanotteen pyytämiseen ei ollut liittynyt tähän vireillä olevaan oikeudenkäyntiin. Näin ollen asianajaja katsoi, että hänellä oli ollut oikeus pyytää asiakirjaa suoraan kantelijan päämieheltä. Valvontalautakunta totesi,

että asianajaja oli laatiessaan valituksen käräjäoikeuden asiassa antamasta tuomiosta vedonnut valituskirjelmässään uutena todisteena kyseiseen hallituksen pöytäkirjaan. Valvontalautakunta katsoi, että ottaen huomioon riita-asian aihe, asianajajan kirjeessään esittämä syy asiakirjapyyntöille sekä kirjeen todistusteema hovioikeudessa olevan ilmeistä, että syynä asiakirjapyyntöön oli ollut vireillä oleva oikeudenkäynti. Valvontalautakunta totesi asianajajan toimineen vastoin hyvää asianajajatapaa sivuuttamalla vastapuolen asiamiehen ja laiminlyömällä vastata avoimesti ja totuudenmukaisesti. (Varoitus).

Vastaamatta jättäminen valvonta-asiassa

Kantelija oli moittinut asianajajaa siitä, että tämä oli virheellisillä neuvoillaan aiheuttanut hänelle vahinkoa ja ilmoittanut totuudenvastaisesti tehneensä asiasta vahinko ilmoituksen vakuutusyhtiölleen. Asianajaja ei lukuisista kehotuksista ja yhteydenotoista huolimatta toimittanut valvontalautakunnalle vastausta esitettyyn moitteeseen. Asianajotoimistossa määrättiin suoritettavaksi toimistotarkastus vastauksen saamiseksi, mutta asianajaja ei ollut paikalla ilmoitettuna ajankohtana. Myöhemmin yritettäessä sopia uutta tarkastusajankohtaa asianajaja ilmoitti eroavansa Asianajajaliitosta ja ettei hän tämän vuoksi ottaisi tarkastajia vastaan. Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja oli menetellyt hänelle asianajajana kuuluneiden perusvelvollisuuksien vastaisesti. Toiminta oli ollut omiaan heikentämään asianajajiin kohdistuvan valvonnan uskottavuutta ja tehokkuutta ja siten alentamaan asianajajakunnan arvoa. Valvontalautakunta katsoi hyvän asianajajatavan vastaiseen menettelyyn liittyvän raskauttavia seikkoja, minkä johdosta valvontalautakunta katsoi, että asianajaja olisi ansainnut tulla erotetuksi Suomen Asianajajaliiton jäsenyydestä, mikäli hän olisi vielä ollut liiton jäsen.

2.3 Asianajajan esteellisyys

2.3.1 Yleistä

Kaikkien neuvontapalvelujen perusedellytyksenä on toimeksiantajan tuntema luottamus neuvonantajansa. Asianajajan toimen harjoittamisessa luottamussuhteella on erityinen merkitys ja luottamussuhteen varjelu on ollut lähtökohta asianajajan ammatillisten velvollisuuksien määrittämisessä. Asianajajia sitovat tapaohjeet ovat merkittävässä määrin pyrkineet turvaamaan asiakkaan luottamusta asianajajansa.

Luottamussuhteen yksi tärkeä elementti on, että asianajajan on kyettävä hoitamaan asiakkaansa asiaa lojaalisti ja vapaana toimeksiantosuhteen tai määräyksenvaraisten tehtävän ulkopuolisista intresseistä. Lojaalisuuteen liittyy sääntö asianajajan velvollisuudesta olla Hyvää asianaja-

jatapaa koskevien ohjeiden 3.4-kohdan mukaisesti esteetön tehtävää vastaanotettaessa ja sitä hoidettaessa.

Uusia 1.4.2009 voimaan tulleita tapaohjeita laadittaessa eräänä tavoitteena oli kirjoittaa esteellisyytilanteita koskeva sääntely auki niin, että asianajaja kykenisi tapaohjeita lukemalla arvioimaan omaa esteettömyyttään. Jäljempänä selostetaan lyhyesti hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 6-luvun sääntöjä esteellisyydestä. Näitä sääntöjä tulkittaessa on kuitenkin pidettävä mielessä, ettei sääntöjä voida koskaan kirjoittaa niin yksityiskohdaisesti, että niillä voitaisiin varautua kaikkiin tulkintatilanteisiin. Luvun sääntöjä tulkittaessa on muistettava jo edellä todettu Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 3.4-kohta esteettömyydestä sekä tapaohjeiden 1.1-kohdassa oleva lausuma, jonka mukaan kaikkea, mitä tapaohjeissa ei ole nimenomaisesti kielletty, ei voida välttämättä pitää sallittuna.

2.3.2 Esteellisyys samassa asiassa (TO 6.1)

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden (2009) 6.1-kohdassa esteellisyys samassa asiassa on säännelty seuraavasti:

”Asianajaja ei saa ottaa vastaan tehtävää samassa asiassa kahdelta tai useammalta asiakkaalta, jos asiakkaiden edut tai oikeudet asiassa ovat ristiriitaiset tai eturistiriidan mahdollisuus on ilmeinen.

Asianajaja saa kuitenkin ottaa vastaan sopimuksen laatimista koskevan tai sovittelijan tehtävän kahdelta tai useammalta asiakkaalta, vaikka asiakkailla olisi vastakkaisia intressejä, jos kaikki kyseiset asiakkaat pyytävät häntä antamaan apuaan. Tällaisessa tapauksessa asianajaja on velvollinen ottamaan huomioon kaikkien asiakkaiden edut tasapuolisesti eikä hän saa avustaa heistä ketään, jos asiasta syntyy myöhemmin riita.”

Säännön ensimmäinen kappale on sisällöltään uusi, mutta se ilmaisee vanhastaan voimassa olevan käsityksen siitä, miten ristiriitaiset intressit vaikuttavat asianajajan esteettömyyteen. Esimerkki tällaisesta tilanteesta on kahden rikosasian vastaajan avustaminen tilanteessa, jossa vastaajien intressit joko syylisyyskysymyksessä tai korvausvaatimusten osalta ovat ristiriidassa. Tapaohjeen sanamuoto edellyttää etujen ristiriitaisuutta tai sen mahdollisuutta samassa asiassa. Valvontalautakunta on kuitenkin katsonut seuraavassa tapauksessa käytetyn sanamuodon ”samassa asiassa” tarkoittavan myös samaan perusteeseen nojaavaa asiaa:

Esteellisyys samassa asiassa

Asianajaja oli toiminut asunto-osakeyhtiön avustajana yhtiön rakennuksen rakennusvirheitä koskeneessa asiassa rakentajaa vastaan. Muutama kuukausi tämän toi-

meksiannon päättymisestä asianajaja oli neljän osakekeenomistajan avustajana lähettänyt asunto-osakeyhtiölle kirjeen, jossa esitettiin rakennusvirheisiin perustuvia vaatimuksia asunto-osakeyhtiötä kohtaan.

Valvontalautakunta havaitsi, että asianajaja oli asunto-osakeyhtiön toimeksiannon päätyttyä esittänyt kirjessään vaatimuksia osakekeenomistajien puolelta asunto-osakeyhtiötä eli entistä päämiestään vastaan ainakin osittain samoista rakennusvirheistä ja katsoi, että asianajaja oli avustanut vastapuolta samassa asiassa, minkä vuoksi hän oli ollut esteellinen ja menetteltyt hyvän asianajajatavan vastaisesti. (Varoitus).

Säännön toinen kappale vastaa sisällöltään aikaisempien tapaohjeiden 13 §:ää.

2.3.3 Esteellisyys lojaalisuusvelvollisuuden perusteella (TO 6.2)

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden (2009) 6.2-kohdassa todetaan lojaalisuusvelvollisuuteen perustuvasta esteellisyydestä:

”Asianajaja ei saa ottaa tehtävää nykyistä tai entistä asiakastaan vastaan, jos tehtävän vastaanottaminen rikkoo lojaalisuusvelvollisuutta uutta asiakasta tai vastapuolena olevaa nykyistä tai entistä asiakasta kohtaan, elleivät asiakkaat anna suostumusta tehtävän vastaanottamiseen.

Asianajajan lojaalisuusvelvollisuuden laajuuteen tehtävän suorittamisen aikana ja velvollisuuden keston tehtävän päättymisen jälkeen vaikuttavat esimerkiksi asianajajan asiakkaalleen hoitamien tehtävien laatu ja laajuus, asian merkitys asiakkaalle sekä asiakassuhteen kesto ja asiakkaan merkitys asianajajalle.”

Tapaohjeiden 3.1-kohdan mukaan asianajajan on oltava asiakkaalleen lojaali ja hän on velvollinen lakia ja hyvää asianajajatapaa noudattaen parhaan kykynsä mukaan valvomaan asiakkaansa etua ja oikeutta. Lojaalisuus asiakasta kohtaan edellyttää, ettei asianajaja nykyistä tai entistä asiakastaan kohtaan ryhdy toimenpiteisiin, jotka loukkaavat tätä lojaliteettia.

Erityinen painoarvo lojaalisuusvelvollisuudella on nykyistä asiakasta kohtaan. Käytännössä on kuitenkin tilanteita, joissa voidaan ainakin olettaa, ettei tämä lojaalisuusvelvollisuus aina välttämättä ole esteenä tehtävän vastaanottamiselle nykyistä asiakasta vastaan. Näin tilanne voi olla esimerkiksi julkisyhteisön ollessa asiakkaana. Esimerkkinä voidaan mainita tilanne, jossa asianajaja toisaalta avustaa kaupungin sosiaalitoimintaa lapsen huostaanottoa koskevassa asiassa ja toisaalta avustaa jossakin sopimusneuvottelussa saman kaupungin vastapuolena olevaa sopimuskuumppania. Asianajaja voi päätyä ar-

vioimaan, että tehtävän hoitaminen kaupunkia vastaan ei ole lojaalisuusvelvollisuuden vastaista. Jos asianajaja vähänkään arvioi, että tehtävän hoitaminen kaupunkia vastaan olisi lojaalisuusvelvollisuuden vastaista, asianajajalle on säännöissä annettu mahdollisuus pyytää asiakasta vapauttamaan asianajaja lojaalisuusvelvollisuudestaan.

Tärkeää on havaita, että asianajajan lojaalisuusvelvollisuus asiakastaan kohtaan ei välttämättä pääty samalla hetkellä kuin tehtävän suorittaminen päättyy. Säännön toisessa kappaleessa on lueteltu niitä seikkoja, jotka vaikuttavat lojaalisuusvelvollisuuden ajalliseen keston tehtävän päätyttyä.

Esteellisyys lojaalisuusvelvollisuuden perusteella

Kantelija moitti asianajajaa esteellisyydestä sillä perusteella, että asianajaja oli samanaikaisesti toiminut kantelijan entisen aviopuolison avustajana aviopuolisoiden lasten huoltoa ja tapaamista koskevassa riidassa ja yhdistyksen, jonka hallituksen jäsen kantelija oli, asiamiehenä työsuhderiidassa. Kantelija katsoi asianajajan, tämän ollessa yhteistyössä yhdistyksen hallituksen jäsenen kanssa, voineen kerätä kantelijasta tietoa luodakseen strategiaa lasten huoltoa ja tapaamista koskevaan asiaan.

Valvontalautakunta katsoi, ettei asianajajan hoitamilla toimeksiannoilla ollut niiden luonteen vuoksi yhtymäkohtia. Asianajaja ei näin ollen ollut voinut toimeksiannota hoitaessaan saada tietoonsa seikkoja, jotka olisivat estäneet häntä sivuvaikutteista vapaana valvomasta molempien päämiestensä etua. Asianajaja ei ollut ollut esteellinen hoitamaan toimeksiantoja.

2.3.4 Esteellisyys salassapito- ja vaitiolovelvollisuuden perusteella (TO 6.3)

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden (2009) 6.3-kohdan mukaan ”asianajaja ei saa ottaa hoitaakseen tehtävää, jos muussa tehtävässä saadut salassapito- tai vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvat seikat saattavat haitata asianajajan kykyä täysipainoisesti valvoa asiakkaansa etua.

Asianajaja voi kuitenkin ottaa tehtävän vastaan, jos hän on saanut suostumuksen salassapito- ja vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvien tietojen käyttämiseen siltä, jota salassapitovelvollisuus suojaa. Suostumusta ei saa pyytää siinä tarkoituksessa, että tietoja käytettäisiin suostumuksen antajaa vastaan.”

Asianajajan salassapito- ja vaitiolovelvollisuus on määritelty tapaohjeiden 3.4-kohdassa. Salassa pidettävillä tiedoilla tarkoitetaan asianajajalain 5 c §:ssä tarkoitettuja tietoja, joiden luvaton ilmaiseminen on rangaistava teko. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvat muut kuin edellä mainitut tiedot asiakkaasta ja tämän oloista, jot-

ka on saatu tehtävää hoidettaessa. Näiden tietojen luvaton ilmaiseminen ei ole rangaistava teko, vaan hyvän asianajajatavan vastainen menettely.

Toisin kuin lojaalisuusvelvollisuus, salassapito- ja vaitiolovelvollisuus ovat ajallisesti rajoittamattomat. Ajan kuluminen ei vapauta asianajajaa näistä velvollisuuksista.

Asianajaja ei voi ottaa hoitaakseen tehtävää, jossa hänen aikaisemmin muissa tehtävissään saamallaan salassapito- tai vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvilla tiedoilla on merkitystä. Jos asianajaja ottaisi tällaisissa olosuhteissa tehtävän hoidettavakseen, hän olisi tehtävää hoitaessaan velvollinen koko ajan huolehtimaan siitä, ettei hän riko velvollisuuksiaan aikaisempaa asiakasta kohtaan. Tällaisessa tilanteessa hän ei kykenisi parhaan kykynsä mukaan valvomaan uuden asiakkaansa etua. Esteellisyydestä asianajaja voi vapautua, jos hän saa aikaisemmalta asiakkaaltaan luvan käyttää salassa pidettäviä tietoa uudessa tehtävässä asiakkaansa hyväksi.

Salassapito- tai vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja ei kuitenkaan koskaan voi käyttää sitä vastaan, jonka suojaksi salassapito- tai vaitiolovelvollisuus on säädetty.

Esteellisyys salassapito- ja vaitiolovelvollisuuden perusteella

Asianajaja oli useiden vuosien aikana hoitanut kymmeniä yhtiö A:lta saamia toimeksiantoja. Nämä toimeksiannot olivat jo päättyneet asianajajan ottaessa yhtiön entiseltä työntekijältä toimeksiannon avustaa työntekijää tämän ja yhtiön välisessä työsuhderiidassa. Yhtiö oli suorittanut asianajajan viimeisimmän yhtiölle osoittaman laskun asianajajan jo hoitaessa saamaansa toimeksiannota yhtiötä vastaan.

Valvontalautakunta katsoi, että asianajajan oli pitänyt saada yhtiön toimeksiannot vuosikautia hoitaessaan sellaisia tietoja, joilla saattoi olla merkitystä hoidettaessa työntekijän toimeksiantoa yhtiötä vastaan. Tämän johdosta asianajaja oli ollut esteellinen ottamaan vastaan työntekijän toimeksiantoa. (Varoitus).

2.3.5 Esteellisyys taloudellisen tai henkilökohtaisen liittynän perusteella (TO 6.4)

Tapaohjeiden 6.4-kohdan säännös vastaa vanhojen tapaohjeiden 13 §:ää. Uutena elementtinä on kuitenkin otettu mukaan asiakkaan suostumuksen merkitys.

Jos asianajajalla, asianajajalle läheisellä henkilöllä tai asianajajan kanssa samassa toimistossa tai toimistoyhteisössä työskentelevällä henkilöllä on tehtävään taloudellinen tai henkilökohtainen liityntä, joka saattaa vaikuttaa asianajajan lojaalisuusvelvollisuuteen asiakastaan koh-

taan, on asianajaja esteellinen ottamaan tehtävää vastaan. Liittynään olemassaolo on harkittava tapauskohtaisesti. Asiakas voi suostumuksellaan vapauttaa asianajajan taloudellisen tai henkilökohtaisen liittynään aiheuttamasta esteellisyydestä. Suostumus ei kuitenkaan tule kysymykseen, jos liittytään on olennainen.

Toimeenpanijamääräys testamentissa

Asianajaja oli laatinut erään henkilön testamentin ja toiminut testamentin toisena todistajana. Testamentissa asianajaja määrättiin testamentin toimeenpanijaksi.

Kantelija katsoi, että asianajaja oli ollut esteellinen laatimaan ja todistamaan testamentin, koska asianajajalle oli ollut odotettavissa toimeenpanijamääräyksen johdosta taloudellista etua. Tämä etu oli saattanut olla ristiriidassa toimeksiantajan edun kanssa.

Valvontalautakunta totesi, että oli varsin tavanomaista, että testamentin tekijä halusi testamentin laatijan/todistajan toimivan myös testamentin toimeenpanijana. Toimeenpanijamääräyksen nojalla tehtävistä toimenpiteistä aikanaan laskutettavaa tavanomaista asianajopalkkiota ei voitu pitää sellaisena taloudellisena etuna, joka tekisi testamentin laatijan tai todistajan esteelliseksi. (Ei seuraamusta).

Esteellisyys sukulaisuussuhteen perusteella

Asianajaja ei ollut toiminut hyvän asianajajatavan vastaisesti hoitamalla päämiehensä toimeksiantoa, jossa vastapuolen asiamiehenä oli asianajajan sisar. Valvontalautakunta toteaa, että sisarta voidaan pitää tapaohjeiden 6.4-kohdan tarkoittamana läheisenä henkilönä. Sisaren toiminen vastapuolen avustajana merkitsee säännöksen tarkoittamaa henkilökohtaista liittytään tehtävään tavalta, joka saattaa haitata asianajajan kykyä täysipainoisesti valvoa asiakkaansa etua. Kun asianajajan päämies oli sukulaisuussuhteesta tietoisena suostunut siihen, että asianajaja hoitaa toimeksiantoa, totesi valvontalautakunta, että liittytään ei ollut sillä tavoin olennainen, että asiakkaan suostumuksen jälkeen asianajaja olisi ollut esteellinen hoitamaan tehtävää. (Ei seuraamusta).

2.3.6 Esteellisyys asianajotoimistossa ja toimistoyhteisössä (TO 6.5)

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden (2009) 6.5-kohdassa säännellään esteellisen asianajajan kanssa samassa asianajotoimistossa tai samassa toimistoyhteisössä työskentelevien henkilöiden esteellisyyttä, ns. samaistaminen. Säännön mukaan tapaohjeen kohdissa 6.1–6.3 lausuttua sovelletaan asianajajan lisäksi myös muihin, asianajajan kanssa samassa asianajotoimistossa tai toimistoyhteisössä työskenteleviin henkilöihin.

Jos siis joku toimiston tai toimistoyhteisön asianajaja on tapaohjeiden mainittujen kohtien perusteella esteellinen ottamaan tehtävän vastaan, myös samassa toimistossa tai toimistoyhteisössä työskentelevät henkilöt ovat esteellisiä.

Jos asianajajan esteellisyys perustuu tapaohjeiden 6.4-kohdan mukaiseen taloudelliseen tai henkilökohtaiseen liittytään, ei samaistamista tapahdu, koska tässä tilanteessa asianajajan esteellisyys ei ohjeiden 6.5-kohdan mukaan estä samassa asianajotoimistossa tai toimistoyhteisössä työskentelevää esteetöntä asianajajaa hoitamasta tehtävää.

2.3.7 Suostumuksen hankkiminen (TO 6.6)

Asiakkaan suostumuksen hankkimisesta säädetään Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden (2009) 6.6-kohdassa:

”Asianajajan on ennen kohdissa 6.2, 6.3 ja 6.4 tarkoitettua suostumuksen hankkimista selvitettävä asiakkaalle esteellisyyden muodostavat seikat niin yksilöityinä, että asiakkaalla on riittävät edellytykset harkita, antaako hän suostumuksen. Asianajaja ei saa pyytää suostumusta asiakkaalta, jonka voidaan arvioida olevan kykenemätön ymmärtämään suostumuksen merkityksen. Suostumus on hankittava rikkomatta asianajajan salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta.”

Säännön mukaan edellytyksenä suostumuksen hankkimiselle on, että suostumus voidaan hankkia rikkomatta asianajajan salassapito- tai vaitiolovelvollisuutta. Toisena edellytyksenä on, että sillä, joka antaa suostumuksen, on hänelle annettujen yksilöityjen tietojen perusteella edellytykset harkita suostumuksen antamista. Näiden kahden edellytyksen samanaikainen täyttäminen voi usein käytännössä olla mahdotonta.

Edellytyksenä on lisäksi, että suostumuksen antajan on oltava kykenevä ymmärtämään suostumuksen merkitys. Tämä vaatimus saattaa varsin usein tarkoittaa, ettei suostumusta voida tavalliselta kuluttajan asemassa olvalta henkilöltä edes pyytää.

Jos suostumusta kuitenkin ryhdytään hankkimaan, on sitä ennen syytä pohtia, millaiseen tilanteeseen joudutaan, jos suostumuksen antaja myöhemmin muuttaakin mielensä ja peruuttaa suostumuksen.

2.3.8 Esteellisyys asianajajan siirtyessä toimistosta toiseen (TO 6.7)

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden (2009) 6.7-kohdassa on aikaisempaa yksityiskohtaisemmin lausuttu, miten asianajajan siirtyminen asianajotoimistosta toiseen toimistoon vaikuttaa esteellisyyсарviointiin.

Ohjeen ensimmäisessä kappaleessa säännellään esteellisyyttä uudessa toimistossa. Säännön mukaan ”kun asianajaja tai muu lakimies on siirtynyt uuteen toimistoon, uuden toimiston asianajajien on esteellisyysarvioinnissaan otettava huomioon ne tehtävät, joita siirtynyt asianajaja tai muu lakimies on hoitanut aiemmin henkilökohtaisesti, tai joita koskevia salassapito- tai vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja siirtynyt asianajaja tai muu lakimies on muutoin saanut”.

Uudessa toimistossa esteellisyden kannalta tulevat arvioitaviksi vain ne asianajajan entisessä toimistossa hoidetut tehtävät, joita siirtynyt asianajaja on joko henkilökohtaisesti hoitanut, tai joita koskevia salassa pidettäviä tietoja hän on saanut.

Esteellisyys asianajajan siirtyessä toimistosta toiseen

Kantelija ja eräs toinen henkilö myyjinä ja osakeyhtiö ostajana olivat solmineet vuokramökkitoimintaa harjoittavan osakeyhtiön osakkeiden kauppaa koskevan sopimuksen, siihen liittyvän palvelusopimuksen ja kaksi takauksitoumusta. Asianajaja A:n kanssa samassa asianajotoimistossa nyttemmin työskentelevä ja osakkaana oleva asianajaja oli aikaisemmassa työpaikassaan osallistunut mainittujen asiakirjojen laatimiseen.

Kantelijan ja osakkeiden ostajana olleen osakeyhtiön välillä oli tullut yllämainittuihin sopimuksiin perustuvia käyräoikeudessa vireillä olleita riita-asioita, joissa asianajaja A toimi osakkeiden ostajan ja takaajan avustajana.

Valvontalautakunta havaitsi, että asianajaja A:n yhtiökumppani oli aikaisemmin avustanut vastapuolta samassa asiassa. Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja A oli ollut esteellinen ja että hän oli siten menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti. (Varoitus).

Säännön toisessa kappaleessa on kysymys siirtyneen asianajajan henkilökohtaisesta esteellisyydestä. Siirtynyt asianajaja ei saa uudessa toimistossa henkilökohtaisesti hoitaa tehtävää, jos

1. uuden toimiston asiakkaan vastapuolen tehtävää hoitaa siirtyneen asianajajan aikaisempi asianajotoimisto; ja
2. vastapuolen tehtävä oli annettu aikaisemmalle asianajotoimistolle ennen asianajajan siirtymistä uuteen toimistoon.

Asianajaja ei siis saa ryhtyä hoitamaan tehtävää, jossa hänen mahdollisen asiakkaansa vastapuolen avustajana on hänen entisestä toimistostaan oleva kollega, ja jos tämä kollega oli ottanut tehtävän vastaan ennen asianajajan siirtymistä uuteen toimistoon. Jos tehtävä oli annettu ”vanhalle toimistolle” vasta asianajajan siirtymisen jälkeen, ei pelkästään samassa toimistossa tapah-

tunut aikaisempi yhtäaikainen työskentely tee siirtynyttä asianajajaa esteelliseksi.

Säännön toisessa kappaleessa todetaan vielä, ettei säännössä yksilöity siirtyneen asianajajan esteellisyys estä asianajajan uudessa toimistossa työskentelevää toista, henkilökohtaisesti esteetöntä asianajajaa hoitamasta tehtävää. Tässä ei siis tapahdu samanlaista samaistamista kuin tapaohjeen 6.5-kohdassa on tarkoitettu.

Kolmannessa kappaleessa on sääntö, joka koskee esteellisyysarviointia siirtyneen asianajajan vanhassa toimistossa. Asianajajan siirtymisestä huolimatta on asianajajan aikaisemmassa toimistossa toimivien asianajajien otettava esteellisyysarvioinnissaan huomioon siirtyneen asianajajan tässä toimistossa hoitamat tehtävät.

2.3.9 Esteettömyysarvointiin vaikuttavista seikoista tiedottaminen (TO 6.8)

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden (2009) 6.8-kohdan mukaan ”jos asianajaja pitää itseään esteetömänä, mutta asianajajan tiedossa on seikkoja, jotka voivat aiheuttaa perusteltuja epäilyksiä hänen esteettömyydestään, asianajajan on ilmoitettava näistä seikoista asiakkaalle.

Ilmoitusvelvollisuus on täytettävä rikkomatta asianajajan salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta.”

Edellä oleva sääntö vastaa vanhojen tapaohjeiden 12 §:ää, kuitenkin sillä poikkeuksella, että ilmoitusvelvollisuus on kyettävä täyttämään salassapito- tai vaitiolovelvollisuutta rikkomatta. Jos näin ei voida menetellä, on asianajaja esteellinen ottamaan vastaan tehtävää. Vaikka asianajaja siis itse, esteellisyyssykymystä harkittuaan, katsoisi voivansa ottaa tehtävän vastaan, on hänen ilmoitettava asiakkaalleen ne seikat, jotka saattaisivat muodostaa esteellisyyden. Näin asiakkaalle jää mahdollisuus harkita näiden seikkojen vaikutusta asianajajan kykyyn hoitaa asiakkaan asiaa.

2.4 Asianajajan huolellisuusvelvollisuus (TO 4.1)

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden (2009) 4.1-kohdan mukaan toimeksiannot on hoidettava huolellisesti, täsmällisesti ja tarpeellisella joutuisuudella sekä päämiehelle tarpeettomia kustannuksia aiheuttamatta.

Valvontalautakunnan ratkaisuissa huolellisuusvelvollisuutta koskevaa tapaohjetta on sovellettu esimerkiksi asianajajan viivyttelyä, virheellisten oikeudellisten neuvon antamista ja määräraikojen tai toimenpiteiden laiminlyöntejä koskevissa asioissa. Seuraamuksena on yleensä

sä määrätty huomautus ja vakavammissa tapauksissa varoitus.

Virheellisiä tietoja perukirjassa

Kantelijan puoliso oli pyytänyt asianajajaa laatimaan poikansa perukirjan ja ilmoittanut, etteivät vanhemmat halunneet järjestää varsinaista perunkirjoitusta ja että kantelija oli tietoinen perunkirjoitustavasta. Asianajaja laati niin sanotun toimistoperukirjan ja merkitsi yleisen tavan mukaisesti, että perunkirjoituksesta oli ilmoitettu osakkeille puhelimitse ja että paikalla olivat molemmat vanhemmat.

Kantelija moitti asianajajaa siitä, ettei tämä ollut ilmoittanut pojan perunkirjoituksen ajankohtaa. Perukirjan merkinnät siitä, että molemmat vanhemmat olivat perunkirjoituksessa paikalla ja että kutsu perunkirjoitukseen oli toimitettu puhelimitse, eivät pitäneet paikkaansa.

Valvontalautakunta havaitsi, että asianajaja oli totuutta vastaamattomasti laatinut perukirjan, jossa oli virheellisesti ilmoitettu tapa, jolla osakkaat oli kutsuttu toimitukseen, ja paikalla olleet osakkaat. Asianajaja ei ollut hoitanut perunkirjoitusta koskenutta toimeksiantoa hyvän asianajajatavan edellyttämällä tavalla riittävän huolellisesti ja täsmällisesti. (Yhteisenä seuraamuksena tästä ja erästä muusta asiasta varoitus).

Laiminlyönti varmistaa vapautushakemuksen perillemenon käräjäoikeuteen

Asianajaja oli toukokuussa 2007 määrätty kuolinpesän pesänjakajaksi. Pesänjakajamääräyksen saatuaan asianajaja oli katsonut itsensä esteelliseksi toimimaan jakajan tehtävässä. Toukokuussa 2008 asianajaja oli toimittanut käräjäoikeudelle pyynnön saada vapautus pesänjakajan tehtävästä. Vasta kantelun tultua vireille kesäkuussa 2009 asianajaja sai tietää, ettei hänen käräjäoikeudelle lähettämänsä pyyntö ollut tullut käräjäoikeudelle.

Valvontalautakunta katsoi, kun asianajaja oli hakenut vapautusta pesänjakajan tehtävästä noin vuoden kuluttua käräjäoikeuden määräyksen saamisesta, ja kun hän oli laiminlyönyt huolehtia siitä, että käräjäoikeudelle lähetetty pyyntö tehtävästä vapauttamiseksi oli mennyt perille, että toimeksiantoa ei ollut hoidettu huolellisesti ja täsmällisesti. (Huomautus).

2.5 Pesänselvittäjän ja -jakajan tai vastaavan toiminta

Pesänselvittäjän ja -jakajan tai vastaavan toimintaa koskeneissa kanteluissa seuraamukseen johtaneet moitteet ovat usein koskeneet viivytystä tehtävän suorittamisessa tai yhteydenpitovelvollisuuden laiminlyömistä pesän

osakkaisiin nähden tai tehtävän huolimattomuutta hoitamisesta. Yleinen väite on myös muiden pesänselvitäjien suosiminen ja pesänselvittäjän ja -jakajan puolueellinen suhtautuminen ja toiminta kantelijan suhteen.

Pesänselvittäjää ja -jakajaa koskevissa kanteluissa on usein moitittu myös jaon materiaalista sisältöä. Näiltä osin valvontalautakunta on todennut, ettei sillä ole toimivaltaa tutkia jaon materiaalisia kysymyksiä, vaan näiden tutkiminen kuuluu yleiselle tuomioistuimelle.

Laissa ei ole voitu asettaa pesänselvittämistä ja -jakamista koskevia määräaikoja pesien suuren erilaisuuden vuoksi. Tästä syystä valvontalautakunnan on tapauskohtaisesti harkittava Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden (2009) 4.1-kohdan pohjalta, onko tehtävän pitkittyminen pesän laatu ja laajuus huomioon ottaen aiheutunut asianajajasta johtuvasta syystä. Mikäli pesänselvittäjän tai -jakajan tehtävää ei ole hoidettu tarpeellisella joutuisuudella eikä asianajaja ole esittänyt hyväksyttävää hänestä riippumatonta syytä sen pitkittymiselle, on kurinpidolliseksi seuraamukseksi määrätty vähintään huomautus.

Viivyttely uskottuna miehenä

Asianajaja oli syksyllä 2008 määrätty uskottuna miehenä huolehtimaan kantelijan ja tämän entisen avopuolison yhteisesti omistaman kiinteistön myymisestä parhaaksi katsomallaan tavalla ja jakamaan kauppahinta yhteisomistajien kesken. Kiinteistöä ei saatu myytyä vuoden kuluessa ja määräys raukesi. Valvontalautakunnan arvioitavaksi jäi lähinnä se, oliko asianajaja viivytellyt ensimmäisen lokakuussa 2008 pidetyn kokouksen jälkeen, koska sopimus kiinteistönvälittäjän kanssa oli tehty vasta helmikuussa 2009. Asianajaja kertoi osapuolten olleen erimielisiä kiinteistön arvon suhteen ja ensimmäisen kokouksen jälkeen arvoa oli pyritty selvittämään. Kiinteistönvälittäjän arvio oli saatu kirjallisena noin kaksi ja puoli kuukautta ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä. Asianajaja oli katsonut, että asianosaisten tuli olla yksimielisiä oleellisista asioista ja hän oli pyrkinyt kartoittamaan osapuolten sopimishalukkuutta. Valvontalautakunta totesi, että asianajaja oli ollut velvollinen huolehtimaan kiinteistön myynnistä parhaaksi katsomallaan tavalla. Hän olisi näin voinut tehdä sopimuksen kiinteistönvälittäjän kanssa parhaaksi katsomillaan ehdoilla, vaikka asianosaisten olivat olleet erimielisiä joistakin myyntiin vaikuttavista seikoista. Asianajaja oli ollut tietoinen yhteisomistuslain 12 §:stä, jonka mukaan myynti oli suoritettava viivytyksettä. Valvontalautakunta katsoi asianajajan viivytelleen toimeksiantosopimuksen tekemisessä ja näin toimineen hyvän asianajajatavan vastaisesti. (Huomautus).

Viivytys pesänselvittäjänä ja -jakajana

Valvontalautakunta havaitsi, että asianajajan helmikuussa 2008 saaman pesänselvitys- ja jakotehtävän toteuttaminen oli viivästynyt eri syistä. Ensimmäinen pesänselvityskokous oli pidetty huhtikuussa 2008, mutta sitä koskeva pöytäkirja oli allekirjoitettu vasta helmikuussa 2009. Viivästymisen olivat osittain aiheuttaneet asianajajan toiminnasta riippumattomat seikat. Valvontalautakunta totesi kuitenkin, että pesänselvitys- ja jako eivät olleet edenneet asianmukaisella joutuisuudella. Kuolinpesän osakkaina olivat kantelija ja toinen henkilö, jonka kuolinpesäosuus oli ulosmitattu. Kuolinpesä oli varsin yksinkertainen selvittää ja jakaa. Asianajaja ei ollut hoitanut selvitystä ja jakoa tarpeellisella joutuisuudella ja oli tämän vuoksi toiminut hyvän asianajajatavan vastaisesti. Samoin valvontalautakunta katsoi asianajajan menetelleen hyvän asianajajatavan vastaisesti tämän vastatessa kantelijan tiedusteluun asian etenemisestä, että pitäisikö hänen tehdä jako jouluaattona. Asianajajan asialliseen ja moitteettomaan esiintymiseen ei kuulu tarpeeton ivallisuus vastatessa esitettyihin tiedusteluihin. (Huomautus).

2.6 Asianajajan velvollisuus pitää päämiehensä ajan tasalla (TO 5.4) ja tärkeiden ratkaisujen hyväksyttäminen (TO 5.5)

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden (2009) 5.4-kohdan mukaan asianajajan on pidettävä asiakas ajan tasalla tehtävän edistymisestä ja erityisesti huolehdittava, että tehtävässä saadusta ratkaisusta, päätöksestä tai sovinnosta annetaan viipymättä tieto asiakkaalle.

Tehtävää koskeviin asiakkaan tiedusteluihin on vastattava ilman aiheetonta viivytystä, ellei se aiemman vastaavun tai muun vastaavan synn vuoksi ole ilmeisen tarpeetonta. Jos vastaaminen ei ole mahdollista, asianajajan on huolehdittava siitä, että asiakas saa tiedon siitä, milloin asianajaja voi hänelle vastata.

Uusissa tapaohjeissa asianajajalle asetettu vastaamisvelvollisuus ei ole ehdoton, kuten vanhojen tapaohjeiden mukaan. Mikäli asianajaja on antanut asiakkaalleen selkeän vastauksen tämän tiedustelemiin asioihin, ei ole katsottu olevan kohtuullista edellyttää, että asianajaja kerta toisensa jälkeen vastaisi samaa asiaa koskeviin tiedusteluihin. Vastaamisvelvollisuus on kuitenkin vielä tiukka; vastaamisen tulee olla ilmeisen tarpeetonta. Valvontalautakunta on ratkaisukäytännössään edellyttänyt myös soittopyyntöihin vastaamista silloin, kun asiakas on jättänyt tätä koskevan pyynnön asianajajalle. Asianajajalla ei kuitenkaan ole katsottu olevan velvollisuutta esim. soittaa läpi puhelimen muistiin jääneitä vastaamattomia puheluita silloin kun varsinaista viestiä/soittopyyntöä ei ole jätetty.

Yleisluontoinen tiedustelu ei-asiakkaalta

Kantelija oli lähettänyt kahdeksalle asianajajalle sähköpostin, jossa todettiin ”Saako teiltä asianajopalvelua? Voitteko ottaa minuun yhteyttä puhelimitse numeroon XXXX”

Viiden asianajajan jätettyä vastaamatta viestiin, viestin lähettäjä kanteli asianajajista. Valvontalautakunta totesi, että sähköpostissa esitetty kysymys oli lähinnä retorinen. Koska yleisen elämäkokemuksen mukaan asianajotoimisto tarjoaa asianajopalveluja, ei kysymys luonteensa vuoksi edellyttänyt asianajajan vastaamista tiedusteluun. (Ei seuraamusta).

Vastaaminen vastapuolen sovintoesitykseen

Asianajajan asiakkaan vastapuolen avustaja oli asianajajalle heinäkuun lopussa lähettämässään kirjeessä pyytänyt asianajajan päämiehen vastausta kirjeessä tehtyyn esitykseen asian sopimisesta. Avustaja oli uudemman kerran pyytänyt vastausta elokuun loppupuolella. Asianajaja oli vastannut tiedusteluun saman vuoden syyskuun lopussa. Asianajaja ilmoitti valvonta-asiaan antamassaan vastauksessa, että vastaaminen oli viivästynyt kesäloman vuoksi.

Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja ei ollut kohtuullisessa ajassa vastannut saamaansa yhteydenottoon ja oli näin menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti. (Huomautus).

Päämiehen laskuttaminen suoraan ohi oikeusturvavakuutuksen

Valvontalautakunta totesi, että kun päämiehellä on ollut käytettävissään oikeusturvavakuutus, on hänellä ollut perusteltu syy olettaa, että häntä laskutettaisiin vain vakuutuksen omavastuuosuudesta ja vakuutusmäärän ylittävästä laskun osasta, ellei asianajaja toimeksiannosta sovittaessa selkeästi ilmoita muunlaisesta laskutus käytännöstä. Tapaohjeiden 5.4-kohdasta ilmenee, että asianajajan on pidettävä asiakas ajan tasalla tehtävän edistymisestä. Asianajaja ei ole toimeksiannosta sovittaessa ilmoittanut päämiehelleen, että hän tulisi asiassa, jossa päämiehellä on käytettävissään oikeusturvavakuutus, noudattamaan tavanomaisesta poikkeavaa laskutus käytäntöä. (Varoitus).

Tapaohjeiden 5.5-kohdan mukaan asianajajan on saatava asiakkaansa hyväksyminen tämän oikeutta koskeviin tärkeisiin toimenpiteisiin, elleivät asian kiireellisyys tai muut painavat syyt sitä estä.

Valitus hovioikeudelle

Valvontalautakunta katsoi, että käräjäoikeuden tuomios-
ta tehtävästä valituksesta oli tiedotettava päämiehelle,
mieluiten ennen sen jättämistä, mutta viimeistään mah-
dollisimman pian valituksen jättämisen jälkeen. Valituk-
sen rajaaminen kahden syytekohtaan sijasta vain toiseen
olisi edellyttänyt päämieheltä selkeämmin saadun suos-
tumuksen kuin asianajaja oli tässä tapauksessa hankki-
nut. (Huomautus).

2.7 Suhtautuminen tuomioistuimeen, vastapuoleen sekä kollegioihin

Asianajajaliittoon tulee aina silloin tällöin tiedusteluja,
jotka koskevat asianajajan käyttäytymistä joko vasta-
puolta, vastapuolen asiamiestä tai tuomioistuinta koh-
taan. Asianajajan epäasiallinen esiintymistapa on aina
omiaan vähentämään yleistä arvonantoa, joka asianaja-
jille kuuluu osana oikeudenhoitojärjestelmää. Tämä asi-
anajakunnan arvostusta heikentävä vaikutus korostuu
erityisesti silloin, kun asiaton esiintyminen tapahtuu oi-
keudenkäynnin yhteydessä tai tulee muussa tilantees-
sa laajemman piirin tietoon. Asianajajan tulee asianajo-
tehtävien hoitamisen lisäksi myös muulloin, esim. käy-
mänsä yhteiskunnallisen keskustelun yhteydessä, pidät-
täytyä sellaisista ilmaisutavoista, jotka saattavat alentaa
asianajakunnan arvostusta ja yleisön sitä kohtaan tun-
temaa luottamusta.

Tapaohjeiden uudistuksessa päädyttiin siihen, että asian-
ajaja on uusienkin ohjeiden mukaan asianajaja ympäri-
vuorokautisesti läpi vuoden. Näin ollen Hyvää asianaja-
jatapaa koskevat ohjeet velvoittavat asianajajaa käyttäy-
tymään ja toimimaan asianajakunnan arvon mukaises-
ti myös vapaa-ajallaan. Silloin, kun kyse on muusta kuin
asianajotoiminnasta, eivät kaikki tapaohjeiden säännök-
set välttämättä sovellu. Asianajotoiminnan ulkopuolisiss-
a tapahtumissa tulee arviotavaksi lähinnä se, onko asi-
anajaja toiminut siten, että hänen menettelynsä saattaa
alentaa asianajakunnan arvoa tai vähentää luottamus-
ta asianajakuntaan (TO 3.5).

Asianajotoimintaan liittymätön yhteydenotto

Kantelija on moittinut asianajajaa siitä, että tämä oli il-
man lupaa ollut yhteydessä kantelijaa hoitavaan lääkä-
riin. Lisäksi asianajaja ei ollut vastannut kantelijan lähet-
tämään kirjeeseen. Asianajaja on kertonut, että kyse ei
ole ollut toimimisesta asianajajan ominaisuudessa, vaan
yhteydenotto lääkäriin oli ollut asianajajan yhteydenotto
lähiomaisen lääkäriin. Kantelijan kirje oli osoitettu asi-
anajajan kotiosoitteeseen ja kysymyksessä oli ollut yksi-
tyisluonteinen kirje, johon asianajaja ei ollut asianajaja-
na eikä yksityishenkilönäkään velvollinen vastaamaan.
Valvontalautakunta toteaa, että kyse on ollut asianaja-

jan ja hänen läheisensä välisestä asiasta eikä asianajotoi-
minnasta. Kontaktia lähiomaisen lääkäriin tai lähiomai-
sen yhteydenottokontakteihin vastaamista ei tarkastella
hyvän asianajajatavan kannalta. (Ei seuraamusta).

Yhteydenotto vastapuolen työnantajaan

Asianajaja oli toiminut kantelijan entisen vaimon asia-
miehenä lasten asumista ja tapaamista koskevassa riita-
asiassa. Asianajaja kertoi kanteluun vastatessaan otta-
neensa yhteyttä kantelijan työnantajaan keskustellak-
seen tämän kanssa kantelijan poikkeuksellisesta me-
nettelystä entisen vaimonsa vastapuolena. Asianajaja ei
ollut kertomansa mukaan paljastanut käsiteltäviin jut-
tuihin liittyviä asiatietoja eikä esittänyt väitteitä kante-
lijan työkyvystä, päihteiden väärinkäytöstä tai psyykki-
sistä häiriöistä.

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 7.3-kohdan
mukaan asianajaja ei saa sopimattomasti painostaa vas-
tapuolta. Tämän mukaisesti on luvaton muun muassa
vedota pätevältä syyttä sivullisiin sekä sellaisella uhkaa-
minen. Valvontalautakunta katsoi, että asianajajan yh-
teydenotto kantelijan työnantajaan oli luvaton vetoa-
mista sivulliseen. Puolisoiden välisiä erimielisyyksiä ja ri-
itaisuuksia erotilanteessa ei voitu pitää pätevänä syyinä
tällaiseen yhteydenottoon. Asianajaja oli menettänyt vas-
toin hyvää asianajajatapaa. (Varoitus).

Oikeudenkäyntikulujen periminen ulosottoteitse

Kantelija on moittinut vastapuolen avustajana toiminut-
ta asianajajaa siitä, että tämä oli laittanut hovioikeu-
den tuomion jälkeen päämiehensä oikeudenkäyntikulut
suoraan ulosottoteitse perittäväksi. Valvontalautakunta
totesi, että hovioikeuden tuomio oli ollut heti täytän-
töönpanokelpoinen. Kantelija oli hovioikeuden tuomios-
ta lähtien ollut tietoinen maksuvelvollisuudestaan, eikä
hän ollut ottanut yhteyttä vastapuoleen tai tämän asi-
anajajaan oikeudenkäyntikulujen maksamiseksi tai niis-
tä sopimiseksi. Näissä olosuhteissa asianajajan ulosotto-
hakemusta ei voitu pitää hyvän asianajajatavan vastaise-
na. (Ei seuraamusta).

2.8 Muita tapauksia

2.8.1 Asianajakunnan arvon alentaminen

Käytettyjen kirjekuorien käyttäminen

Asiassa oli kysymys sen arvioimisesta, olivatko asianaja-
jan toimistosta vankilaan asiakkaille lähetetyt kirjeet ol-
leet asianmukaisia. Asianajajan toimisto on asianajo-
toiminnassaan käyttänyt käytettyjä kirjekuoria. Kuoriin
on liimattu asianajotoimiston yhteystiedot tai nämä on
mahdollisesti kirjoitettu kuoreen käsin. Kirjeet suljettiin

liimaamalla. Mikäli kirjeessä oli paljon paperia, toimisto pyrki teippaamalla varmistamaan kirjeen kestämisen postin koneellisessa käsittelyssä.

Valvontalautakunta katsoi, ettei asianajaja ollut järjestänyt toimistoaan asianmukaisesti. Hän ei ollut huolehtinut siitä, että hänen toimistonsa käyttämät kirjekuoret olisivat ulkoasultaan moitteettomia ja sellaisia, ettei kirjeiden lähettäjistä tai siitä, oliko kirjeet lähettämisen jälkeen ulkopuolisen toimesta avattu, syntynyt epäselvyyttä. Lisäksi valvontalautakunta katsoi, että menettelyn olleen sellaista, että se on saattanut alentaa asianajajakunnan arvoa ja vähentää luottamusta asianajajakuntaan. (Huomautus).

Laskuttaminen matka-ajasta istuntoon paikkakunnalle, jossa sivutoimisto

Asianajaja oli hoitanut toimeksiantoa X:n kaupungissa pidetyssä käräjäoikeuden istunnossa. Asianajajan päätoimisto oli Y:n kaupungissa ja vastaanottopiste, joka ei ollut varsinainen sivutoimisto, ja jonka asianajaja oli ilmoittanut sivutoimistokseen Asianajajaliiton jäsenrekisteriin, oli X:n kaupungissa. Asianajaja oli laskuttanut asiakkaaltaan palkkiota Y:n ja X:n kaupunkien välisestä matka-ajasta.

Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja oli ilmoittaneensa toimistonsa sijaintipaikaksi myös X:n kaupungin ilmoittanut harjoittavansa asianajotoimintaa kyseisellä paikkakunnalla ja näin palkkion veloittaminen matka-ajalta ei ollut hyvän asianajajatavan mukaista. (Huomautus).

Epäasiallinen ilmaisu sähköpostiviestissä

Kantelijan toimeksiantoa hoitanut asianajaja oli erehdyksessä välittänyt kantelijalle sähköpostiviestin, jossa toimistossa työskennellyt toinen asianajaja oli kirjoittanut tälle kollegalleen tarkoitetussa sähköpostiviestissä: "Toi (kantelija) on täys dorka". Valvontalautakunta katsoi, että ilmaisu on ollut loukkaava, vaikka se ei ollutkaan tarkoitettu kantelijan nähtäväksi. (Huomautus).

2.8.2 Tehtävän vastaanottaminen

Toimeksiantosuhteen olemassaolo hoidettaessa toimeksiantoa pro bono

Kantelija oli tyytymätön siihen, ettei tavoittanut asianajajaa useista yhteydenottoyrityksistä huolimatta. Asianajaja katsoi hoitaneensa toimeksiantoa pro bono eikä hänellä näin ollen ollut sovittua toimeksiantoa asian hoitamiseksi. Asianajaja oli tavannut kantelijan muutaman kerran, mutta tehdyt valituskirjelmät kantelija oli laatinut itsenäisesti. Valvontalautakunta totesi, että kantelijalle oli perustellusti syntynyt sellainen käsitys, että kysees-

sä oli toimeksiantosuhte. Arviointia ei muuta se seikka, että kantelija oli itse suorittanut toimenpiteitä asiassa. Asianajaja oli toiminut hyvän asianajajatavan vastaisesti jättämällä vastaamatta kantelijan yhteydenottoopyyntöihin. (Huomautus).

2.8.3 Tehtävästä luopuminen

Toimeksiannosta luopuminen luottamuspuolan vuoksi

Asianajaja oli toiminut kantelijan asiamiehenä työsuhteen päättymistä koskeneessa asiassa. Kantelija oli ottanut yhteyttä asianajajan toimistoon ilmoittaen haluavansa tulla neuvotteluun. Kantelijalle ilmoitettiin asianajajan olevan sairauslomalla minkä johdosta kantelija ei ollut mahdollista tavata välittömästi. Kantelija oli ryhtynyt puhelimesta uhkaamaan toimistoa vahingonkorvauskanteen nostamisella sekä kantelun tekemisellä Asianajajaliittoon. Lisäksi hän lähetti asianajajalle useita erilaisia uhkauksia sisältäviä tekstiviestejä, joihin asianajaja sairauslomaltaan vastasi. Asianajaja katsoi, että asianajotoimeksiannon edellyttämä luottamus päämiehen ja asianajotoimiston väliltä oli kadonnut ja ilmoitti toimeksiannon lopettamisesta ja sen syystä kantelijalle ja kantelijan asiakirjat palautettiin hänelle.

Valvontalautakunta katsoi, että asianajajalla oli ollut oikeus luopua toimeksiannon hoitamisesta ja että toimeksiannosta luovuttaessa asiakkaalle oli myös jäänyt riittävä aika uuden asiamiehen hankkimiseksi. (Ei seuraamusta).

2.8.4 Muita ratkaisuja

Lojaalisuusvelvollisuus

Asianajaja oli saattanut vireille vahingonkorvausta koskevan kanteen, joka oli vanhentuneena hylätty ja asianajajan asiakas oli velvoitettu korvaamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut. Asianajajan vastuuvakuutus korvasi asiakkaalle oikeudenkäyntikulujen muodossa aiheutuneen vahingon lukuun ottamatta vastuuvakuutuksen omavastuuosuutta. Asianajajan kieltäytyttyä suorittamasta vakuutuksen omavastuuosuutta, asiakas kanteli asianajajan menettelystä.

Valvontalautakunta katsoi asianajajan menetelleen hyvästä asianajajatapaa koskevien ohjeiden vastaisesti kieltäytyessään suorittamasta asiakkaalleen vakuutuksensa omavastuuosuutta. (Huomautus).

Toimeksiannon laajuus

Kantelijat olivat moittineet asianajajaa siitä, että tämä oli haastehakemuksen laadittuaan päättänyt toimeksiannon, vaikka kantelijoiden mukaan oli sovittu asian hoi-

tamisesta loppuun saakka, eli myös asian ajaminen oikeudessa oli kuulunut toimeksiannon piiriin.

Asianajaja oli valvonta-asiassa antamassaan vastauksessa ilmoittanut, ettei hän ole luopunut vastaanottamansa toimeksiannon mukaisen tehtävän täyttämisestä vaan toimeksianto on päättynyt siihen, että hän oli suorittanut sen loppuun. Asianajajan vastaukseensa oheistaman toimeksiantosopimuksen mukaan toimeksiannon sisällöksi oli sovittu "asian tutkiminen ja haastehakemuksen kehittäminen asiakkaan laatiman asiakirjan perusteella oikeudenkäymiskaaren edellyttämään muotoon min 16 h max. 20 h".

Valvontalautakunta katsoi, että asianajajan kertomusta asiainkulusta ja toimeksiannon sisällöstä, jota tuki kirjallinen toimeksiantosopimus, oli pidettävä uskottavana eikä hänen ollut katsottava menetelleen asiassa hyvän asianajajatavan vastaisesti. (Ei seuraamusta).

Asiakasvarojen hoito

Asianajajan toimiston tarkastuksessa havaittiin, että toimiston asiakasvaratilillä oli varoja 100–150 euroa, jota ei voitu kohdentaa kehenkään asiakkaaseen.

Valvontalautakunta totesi, että asianajaja oli laiminlyönyt asiakasvaratilin kirjanpidon hoidon siten, että tilillä olevien mahdollisesti toimistolle ja asiakkaiden varojen riittävä yksilöinti ja eriyttäminen voitaisiin tehdä vaivattomasti. Asianajaja oli menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti. (Huomautus).

Toimiston henkilökunnan valvonta

Asianajajan sihteeri oli, asiakkaan tultua noutamaan hänelle kuuluvia asiakirjoja, antanut asiakkaalle häntä koskevassa asiakirjakansiossa olevat asiakirjat olettaen kaikkien asiakirjojen koskevan tätä asiakasta. Asiakirjojen joukossa oli kuitenkin ollut erästä toista asianajajan asiakasta koskevia asiakirjoja. Asianajajan katsottiin rikkoneen velvollisuutensa valvoa henkilökuntansa työtä. (Huomautus).

Toimiston asianmukainen järjestäminen

Kantelija oli 1990 luvun alkupuolella tuomittu suorittamaan vahingonkorvausta. Kantelija oli vuonna 2007 saatannut vireille asian, jossa hän vaati käräjäoikeutta vahvistamaan, että aikaisemmin tuomittu vahingonkorvaus oli vanhentunut. Käräjäoikeus hylkäsi kanteen ja kantelijan haettua hovioikeudessa muutosta käräjäoikeuden päätökseen, hovioikeus välipäätöksellä määräsi 1990 luvulla annetun päätöksen täytäntöönpanon keskeytettäväksi. Asianajajan toimiston henkilökunta oli erehdyksessä hovioikeuden päätöksestä huolimatta toimittanut vahingonkorvausta koskevan päätöksen ulosottoon.

Valvontalautakunta katsoi asianajajan menetelleen vastoin hyvää asianajajatapaa laiminlyömällä valvoa henkilökuntansa työtä ja huolehtimalla siitä, ettei kerrottua erehdyttä olisi päässyt tapahtumaan. (Huomautus).

Huolellisuusvelvollisuus ja henkilökunnan valvonta

Asianajaja oli toiminut pesänselvittäjänä ja -jakajana kuolinpesässä. Asianajajan toimistossa työskentelevä avustava lakimies oli pesänselvityksen ja perinnönjaon jälkeen virheellisesti tilittänyt osakkaille näiden jako-osuudet, vaikka toimitus ei ollut vielä lainvoimainen.

Valvontalautakunta havaitsi, että avustava lakimies ei ollut toiminut tapaohjeiden 4.1-kohdan huolellisuusvelvollisuuden mukaisesti. Kun tehtävän hoito oli ollut asianajajan vastuulla, valvontalautakunta katsoi asianajaja laiminlyöneen kyseiseen lakimieheen kohdistuvan valvontavastuunsa ja näin ollen laiminlyöneen noudattaa tapaohjeiden 11.5-kohtaa. (Huomautus).

Asianajajan kuittausoikeus

Asianajaja oli toiminut kantelijan asiamiehenä asiassa, jossa kantelija oli sekä asianomistaja että vastaaja. Asianajajan lasku tehtävän hoitamisesta oli noin tuhat euroa. Käräjäoikeuden tuomittua kantelijan vastapuolen maksamaa kantelijalle vahingonkorvausta noin 700 euroa, kantelija oli pyytänyt asianajajaa laatimaan hakemuksen valtiokonttorille tuomitun korvauksen saamiseksi valtiolta.

Kun valtiokonttori oli suorittanut vahingonkorvauksen asianajajan asiakasvarojen tilille, oli asianajaja kuitannut laskunsa maksetuksi tilillä olevilla varoilla ja ilmoittanut tästä kantelijalle. Samalla asianajaja oli myöntänyt kantelijalle noin 300 euron alennuksen alkuperäisestä laskusta.

Valvontalautakunta totesi asianajajalla olevan asiakasvarojen hoitoa koskevan ohjeen nojalla oikeuden käyttää asiakasvaroja sikäli, kun hänellä on jo tehdyn työn tai suoritettujen maksujen perustella henkilötiliin mukaan saatavaa asiakkaalta. Ohjeen nojalla on varojen nostoa koskeva tilitys laskun tai muun kirjallisen selvityksen muodossa viivytyksettä annettava asiakkaalle. Valvontalautakunta havaitsi asianajajan toimineen ohjeen mukaisesti eikä hän näin ollut menetellyt väärin kuitatessaan saatavansa kantelijalta asiakasvarojen tilille valtiokonttorin suorittamaa korvausta vastaan. (Ei seuraamusta).

Sovintomahdollisuuden selvittäminen

Kantelija moitti asianajajaa siitä, että tämä ei ennen kanteen vireillepanoa eikä tämän jälkeenkään varannut kantelijalle kohtuullista harkinta-aikaa eikä tilaisuutta asiansovinnolliseen selvittämiseen.

Asianajaja kertoi vastauksessaan, että hänen asiakkaansa oli ennen kanteen vireillepanoa selvittänyt mahdollisuuden sopia asia ja että asiakas oli edellyttänyt asian viemistä suoraan käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

Valvontalautakunta katsoi, että asianajajalla ei ollut ollut hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden edellyttämää erityistä syytä olla ennen kanteen nostamista ilmoittamatta vastapuolelle päämiehensä vaatimuksista. Asianajaja oli menetellyt asiassa hyvän asianajajatavan vastaisesti. (Huomautus).

Sovintomahdollisuuden selvittäminen

Valvontalautakunta katsoi, ettei vastapuolen taholta tapahtunut valituksen jättäminen hovioikeudelle ollut riittävä osoitus tämän maksuhaluttomuudesta. Lisäksi valvontalautakunta katsoi, ettei vastapuolen maksuhalukkuuden selvittäminen olisi saattanut aiheuttaa asianajajan päämiehelle oikeudenmenetystä tai muuta vahinkoa tai että maksuhalukkuuden selvittämättä jättämiseen muutoin olisi ollut erityistä syytä. Näin ollen asianajaja oli laiminlyönyt hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden mukaisen velvollisuutensa selvittää riittäväällä tavalla velallisen maksuhalukkuus ennen ulosottoon ryhtymistä. (Huomautus).

Vastuuvakuutus ja palkkiohinnasto

Asianajajan toimiston tarkastuksessa oli havaittu, että toimiston varallisuusvastuuvakuutus oli määrältään vain 50 000 euroa, kun sen olisi tullut olla vähintään miljoonaa markkaa vastaava summa euroissa. Lisäksi toimiston palkkiohinnasto ei ollut asiakkaiden vapaasti saatavissa sillä tavoin, kuin asetus kulutushyödykkeen hinnan ilmoittamisesta markkinoinnissa edellyttää. Seuraamuksena laiminlyönneistä valvontalautakunta määräsi asianajajalle varoituksen.

Yhteydenotto vastapuoleen ohi tämän asiamiehen

Asianajaja oli ottanut kirjeitse yhteyttä suoraan oikeudenkäynnin vastapuoleen eräiden asiakirjojen saamiseksi ilmoittamatta tai sopimatta tästä vastapuolen asianajajan kanssa. Asianajaja kertoi laatineensa kirjeet päämiestensä ohjeiden mukaisesti. Koska asiassa oli jo sovittu valmisteluistunnon ja pääkäsittelyn ajankohdasta, asianajaja oli pitänyt kirjeiden kiireellistä toimittamista sekä päämiestensä edun että kaikkien oikeudenkäynnin osapuolten kannalta tärkeänä. Lisäksi vastapuolen asianajaja oli ilmoittanut olevansa lomalla, minkä vuoksi asiakirjapyyntöjen toimittaminen pelkästään hänelle olisi mahdollisesti aiheuttanut pääkäsittelyn siirtämisen. Valvontalautakunta katsoi, ettei vastapuolen asianajajan loma ole sellainen erityinen syy, minkä johdosta asiakirjapyyntö voitaisiin esittää suoraan vastapuolelle ilman tämän

avustajan suostumusta. Pääkäsittelyn mahdollisen siirtymisen uhka ei antanut aihetta arvioida asiaa toisin. Asianajajan menettely oli ollut hyvän asianajajatavan vastaista. (Huomautus).

Sijaisen käyttö asiassa, jossa puolustajanmääräys

Asianajaja oli sen jälkeen, kun hänen tietoonsa oli tullut, että hän ei voinut työesteen vuoksi toimia puolustajana käräjäoikeuden pääkäsittelyssä, nimennyt sijaisekseen toimistossaan työskentelevän lakimiehen, vaikka asianajajan tiedossa oli ollut oikeusapulain 8 § 2 momentin säännös puolustajan kelpoisuusvaatimuksista. Kelpoisuusvaatimusten mukaan kyseinen lakimies, joka ei ollut asianajaja, ei ollut kelpoinen puolustajaksi ilman erityistä syytä. Asianajajalta saadusta selvityksestä ilmeni, että avustava lakimies oli ollut hyvin perehtynyt päämiehen asiaan ja tämä oli itse ehdottanut ko. lakimiestä puolustajakseen kuultuaan, että asianajaja ei voinut häntä avustaa. Lakimies oli hoitanut paljon tuomioistuinasioita ja hänellä oli kokemusta vastaavanlaisten asioiden hoitamisesta. Valvontalautakunta ei havainnut, että asianajaja olisi toiminut hyvän asianajajatavan vastaisesti nimitessään asianajotoimistossaan työskentelevän lakimiehen sijaisekseen puolustajan tehtävään. (Ei seuraamusta).

Puhelimen ”salakuljetusyritys” vankilaan

Asianajajasta oli tehty vankilassa nk. yleinen ilmoitus nimikköellä salakuljetusyritys. Asianajajan salkun sisältöä tarkastettaessa oli salkussa olleen arkistomapin sisältä löytynyt sinne piilotettu matkapuhelin. Puhelimelle oli asiapapereiden avulla tehty selvä kolo. Asianajaja kertoi puhelimen olleen salkussa hänen tietämättään. Puhelin kuului erään jutun todistusaineistoon ja asianajaja oli ottanut ko. jutun mapin mukaansa valmistellakseen valitusta viikonlopun aikana. Hän ei ollut osannut ottaa huomioon, että juttukansiossa oli mukana oikeudenkäynnistä palautunut matkapuhelin. Valvontalautakunta totesi asiassa saadun kirjallisen selvityksen ja suullisen kuulemisen perusteella, että asianajaja ei ollut ollut tietoinen matkapuhelimesta.

Asianajaja esitti kuulemistilaisuudessa kyseisen arkistomapin. Mapissa oli matkapuhelin ja SIM-kortteja A4-kokoisessa muovitaskussa asiakirjojen välissä. Matkapuhelin oli selvästi nähtävillä mapissa eikä valvontalautakunta havainnut, että sille olisi tehty minkäänlaista koloa. Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja oli esittänyt uskottavan selityksen sille, miksi hänellä oli ollut ko. matkapuhelin mukanaan. Asianajajan kertomusta, miksi hänellä oli ollut mappi mukanaan ja että hänellä ei ollut mitään tarvetta viedä puhelinta vankilaan, tukivat myös hänen sihteerinsä ja asianajajan sijaisena jutussa toimineen lakimiehen selvitykset. Osaltaan myös se, että yleisen elämäkokemuksen mukaan henkilöt, joita asianaja-

ja oli mennyt vankilaan tapaamaan, tuskin olivat edes olleet matkapuhelimen tarpeessa, tuki asianajajan kertomusta. Valvontalautakunta ei havainnut asianajajan menetelleen hyvän asianajajatavan vastaisesti.

Epäasiallinen kielenkäyttö

Kantelija on moittinut asianajajaa mm. siitä, että tämä ei ollut pyrkinyt asian sovinnolliseen selvittämiseen. Asiassa saadusta selvityksestä ilmeni, että asianajaja oli hovioikeudelle osoitetussa vastauksessa todennut "Hyvä aloitus sovintoneuvotteluille ei ole se, että kantajan ennen oikeudenkäyntiä lähettämällä kirjeellä käsketään pyyhkiä erästä paikkaa itsestään". Valvontalautakunta katsoi, että kyseinen lausuman ilmoittaminen ei ollut välttämätöntä toimeksiannon hoitamiseksi tai päämiehen etujen valvomiseksi, ja että asianajajan hovioikeudelle antama vastaus oli tältä osin hyvän asianajajatavan vastainen. (Huomautus).

3

Tilastotietoja valvonnasta

3.1 Hallituksen yleisvalvonta

Hallituksen yleisvalvonta ja jäsenkelpoisuutta koskeva valvonta

Asianajajaliiton hallitus saattoi yleisvalvontaoikeutensa perusteella vuonna 2009 vireille 22 valvonta-asiaa. Vuonna 2009 ratkaistuista 27:sta hallituksen vireille saatamasta valvonta-asiasta 15 johti kurinpidollisen seuraamisen määräämiseen.

Velkaantumisselvitys

Syksyllä 2009 tehtiin asianajajia ja asianajotoimistoja koskeva velkaantumisselvitys. Selvityksessä pyydettiin ulosottovirastoilta tiedot sellaisista asianajotoimistoista ja asianajajista, joilla oli edellisen kahden vuoden aikana ollut merkintöjä ulosottorekisterissä. Tämän jälkeen asianajajilta ja toimistoilta, joilla oli ulosottorekisterissä merkintöjä avoimena olevista saatavista, pyydettiin selvitystä velkaantumistilanteestaan. Selvityksen perusteella hallitus päätti, että tilannetta seurataan ja lisäselvitystä pyydetään sellaisten asianajajien ja toimistojen osalta (noin 40 kpl), joiden ulosotossa oleva velkamäärä ylitti 3 000 euroa.

3.2 Ratkaistut valvonta- ja palkkioriiita-asiat

Valvonta-asiat

Valvontalautakunta ratkaisi vuonna 2009 kaikkiaan 445 juttua, joista 361 oli valvonta-asioita.

Ratkaistuista valvonta-asioista 79, eli 23 prosenttia johti kurinpidollisen seuraamisen määräämiseen, kun edellisvuoden vastaava luku oli 28,5 prosenttia. Näin ollen 77 prosenttia (2008: 71 %) ei johtanut seuraamukseen.

Huomautus määrättiin 52 tapauksessa (15 %), varoitus 22 tapauksessa (6 %) ja seuraamusmaksu kahdessa (2) tapauksessa (1 %). Määrätyt seuraamusmaksut olivat suuruudeltaan 2000 euroa ja 4000 euroa. Ratkaisut eivät ole lainvoimaisia. Lisäksi kolme (1 %) asianajajaa olisi ansainnut tulla erotetuksi Asianajajaliitosta, mikäli he olisivat edelleen olleet liiton jäseniä. Varoituksista kuusi annettiin ainakin osittain esteellisyyden vuoksi.

Valvontalautakunta järjesti kertomusvuoden aikana ratkaistujen valvonta-asioiden käsittelyn yhteydessä 13 suullista käsittelyä, joista 12 järjestettiin täysistunnossa

ratkaistuissa asioissa. Palkkioriiita-asioiden käsittelyn yhteydessä ei järjestetty suullisia käsittelytilaisuuksia.

Palkkioriiita-asiat

Palkkioriiita-asioita ratkaistiin kertomusvuonna kaikkiaan 84, joista palkkiota suositettiin alennettavaksi 13 jutussa, mikä vastaa 15 prosenttia ratkaistuista palkkioriiita-asioista. Edellisvuonna vastaava luku oli 21 prosenttia.

Valvonta- ja palkkioriiita-asioiden keskimääräinen käsittelyaika

Valvonta- ja palkkioriiita-asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli kuusi kuukautta 21 päivää (2008: 6 kk 21 pv).

Muutoksenhaku valvonta-asioissa

Valvontalautakunnan vuonna 2009 antamista ratkaisuisista 11:een haettiin muutosta (2008: 9:ään); huomautuksista kolmeen, varoituksista seitsemään ja kumpaankin seuraamusmaksuun.

Helsingin hovioikeuden ratkaisemat valitukset

Hovioikeus on kertomusvuonna ratkaissut yhteensä 15 asianajajan valitusta, jotka koskivat heille määrättyä huomautusta tai varoitusta. Hovioikeus poisti asianajajalle määrätyn huomautuksen kahdessa tapauksessa ja muutti varoituksen huomautukseksi kolmessa tapauksessa. Yksi valitus raukesi.

Suurimmassa osassa tapauksista, joissa hovioikeus on muuttanut valvontalautakunnan päätöstä, oli myös Asianajajaliiton hallitus hovioikeudelle valituksen johdosta antamassaan lausumassa päätyneet valvontalautakunnan näkemyksestä poikkeavaan kantaan. Usein kyse oli siitä, että kantelun kohteena ollut asianajaja oli valituksessaan hovioikeudelle esittänyt sellaisia seikkoja, joita hän ei ollut tuonut esille valvontalautakunnalle kantelun johdosta antamassaan vastauksessa.

Muutoksenhakulupa korkeimpaan oikeuteen

Muutoksenhakulupa korkeimpaan oikeuteen myönnettiin yhdessä tapauksessa. Korkein oikeus ei muuttanut hovioikeuden päätöstä, joka oli pysyttänyt valvontalautakunnan päätöksen.

3.3 Vireille tulleet asiat

Kertomusvuonna vireille tuli yhteensä 474 juttua, joista 84 (18 %) oli palkkioriiita-asioita ja 390 (82 %) valvonta-asioita.

Valvonta-asioiden vireilletulotapa kantelijaryhmittäin:

- oma päämies	130	(33 %)
- vastapuoli	90	(23 %)
- Asianajajaliitto	20	(5 %)
- oikeuskansleri	9	(2,3 %)
- muu taho	54	(14 %)
- viranomaisen ilmoitus	4	(1 %)
- vastapuolen asianajaja/avustaja	4	(1,2 %)
- toinen asianajaja	2	(0,5 %)
- pesän osakas tms.	77	(20 %)

(kohteena määräyksenvaraista tehtävää suorittava asianajaja)

Palkkioriiita-asioiden vireilletulotapa:

- oma päämies	59	(70 %)
- pesän osakas tms.	25	(30 %)

Vuoden 2009 päättyessä asianajajia oli 1878, joten uusin valvonta- ja palkkioriiita-asioiden määrä koski 25 prosenttia asianajajakunnasta. Vastaava suhdeluku oli edellisvuonna 22 prosenttia.

4

Sammanfattning

Styrelsen för Finlands Advokatförbund skall enligt 6 § lag om advokater se till att advokaterna vid uppträdan- det inför domstolar eller övriga myndigheter samt även i övrig verksamhet uppfyller sina förpliktelser. Det grund- läggande stadgandet om en advokats förpliktelser lyder: "Advokat skall redbart och samvetsgrant utföra honom anförtrodda uppdrag samt i all sin verksamhet iakttaga god advokatsed" (5 § 1 mom).

När ändringen av lagen om advokater trädde i kraft den 1.11.2004 grundades en särskild tillsynsnämnd för att handlägga och avgöra tillsynsärenden (7 c § 1 mom.). Tillsynsnämnden handlägger också arvodestvister och ger rekommendationer om advokatarvodenas skäligh- het. Vid bedömningen av de krav som god advokat- sed i enskilda fall ställer på advokaten tillämpar tillsyns- nämnden de vägledande reglerna om god advokatsed (15.1.2009).

Tillsynsnämndens sammansättning

Tillsynsnämnden består av en ordförande och åtta andra medlemmar samt en personlig suppleant för var och en av de sistnämnda. Ordföranden samt fem av de övriga medlemmarna och deras suppleanter skall vara advokater. Tre av medlemmarna och deras suppleanter skall vara personer som inte hör till advokatkåren men som har avlagt juris kandidat- eller magisterexamen och är förtrogna med advokatverksamhet och dessutom med domaruppgifter eller med utbildning och forskning i ju- ridik vid universitet. Tillsynsnämnden kan vara uppde- lad i tre sektioner. Tillsynsnämnden bestämmer sekti- onernas sammansättning så att det i varje sektion ingår två advokater och därtill en person, som inte hör till ad- vokatkåren.

Anhängiggörande av ett ärende

Ett tillsynsärende blir anhängigt när advokatförbundets byrå mottar ett skriftligt klagomål gällande en advo- kat, en anmälan från justitiekanslern eller en anmälan som en domstol har gjort i stöd av 15 kap. 10 a § i rät- tegångsbalken. Ett ärende blir också anhängigt när ad- vokatföreningens styrelse har beslutat att överföra ett ärende som har kommit till dess kännedom för behand- ling i tillsynsnämnden.

Behandling av tillsynsärenden

För styrelsens och tillsynsnämndens övervakning är ad- vokaten skyldig att öppet och sanningsenligt lämna de uppgifter som styrelsen behöver.

Tillsynsärenden behandlas i tillsynsnämndens sektioner eller i plenum. I plenum behandlas de ärenden som av tillsynsnämndens ordförandes beslut skall behandlas där eller som sektionerna har överfört till plenum. Ärenden som gäller uteslutning ur advokatförbundet eller påfö- rande av en påföljdsavgift avgörs alltid i plenum.

Tillsynsärenden behandlas i ett skriftligt förfarande. Be- slut om att en advokat utesluts ur advokatförbundet el- ler åläggs att betala påföljdsavgift kan dock fattas en- dast om muntlig förhandling har ordnats i ärendet. Till- synsnämnden eller en sektion kan ordna muntlig för- handling också i andra fall. Advokaten och klaganden skall kallas till den muntliga förhandlingen.

Advokaten skall ges tillfälle att bli hörd innan ett ärende avgörs. Advokaten skall öppet och sanningsenligt läm- na de upplysningar och utredningar som har begärts.

Klaganden skall beredas tillfälle att yttra sig med anledning av advokatens bemötande. Nämnden och sektionerna skall även i övrigt se till att saken blir i tillräcklig mån utredd.

För fullföljandet av den i 6 § 1 mom. lag om advokater stadgade tillsynen av advokatkåren kan styrelsen eller tillsynsnämnden finna det nödvändigt, att en inspektion förrättas på advokatens byrå.

Enligt 7a § 3 mom. lag om advokater handlar tillsynsnämndens medlemmar under domaransvar när de avgör tillsynsärenden. En styrelsemedlem eller den person som förrättat en inspektion får inte heller, enligt 6 § 1 mom. lag om advokater, obehörigen röja sekretessbelagda uppgifter som de har fått kännedom om i samband med tillsynen.

Disciplinära påföljder

I 7 § lag om advokater ingår stadganden om disciplinära påföljder som kan åläggas en advokat. Dessa påföljder är anmärkning, varning, påföljdsavgift och uteslutning ur advokatförbundet.

Fastän ärendet inte skulle ge anledning till en egentlig disciplinär påföljd, kan i avgörandet fästas advokatens uppmärksamhet vid det korrekta förfarandet med tanke på framtiden. Också på detta sätt kan förbundets styrelse och tillsynsnämnden styra advokaterna att följa god advokatsed.

Förfarandets offentlighet

Avgörandet i ett tillsynsärende och i en arvodestvist skall ges i form av en särskild handling. I handlingen skall bl.a. anges ärendeslaget och dagen för avgörandet, parternas och klagandens namn, de yrkanden som framställts och de bemötanden som avgivits i saken, motiveringen till avgörandet, de lagrum, de punkter i advokatföreningens stadgar och de anvisningar om god advokatsed som har tillämpats i saken samt avgörandets slutresultat.

I den offentliga dagbok som advokatförbundet skall föra över tillsynsärenden och arvodestvister skall antecknas uppgifter om klaganden eller sökanden, advokaten och vid behov advokatbolaget, ärendeslaget, dagen för avgörandet samt slutresultatet. Av dagboken skall även framgå i vilken fas behandlingen av saken är.

Sökande av ändring i tillsynsnämnden avgörande

Enligt 10 § 2 mom. lag om advokater har även justiekanslern rätt att besvära sig över alla beslut som givits i tillsynsärenden. Däremot har annan myndighet eller klaganden inte rätt att söka ändring i beslut som givits i ett tillsynsärende. Advokaten kan enligt 10 § 1 mom. lag om advokater anföra besvär hos Helsingfors hovrätt över de beslut, i vilka han har ålagts en disciplinär påföljd.

I tillsynsförfarandet kan tvistefrågor mellan advokaten och hans huvudman eller yrkanden som gäller privaträttsliga eller materiella frågor inte behandlas, ej heller t.ex. skadeståndskrav. Tvist om arvode bör huvudmannen anhängiggöra hos allmän domstol.

Statistiska uppgifter

År 2009 avgjorde tillsynsnämnden sammanlagt 445 ärenden, varav 361 var tillsynsärenden.

Av de avgjorda ärendena resulterade 79, d.v.s. 23 procent i en disciplinär påföljd, då motsvarande andel året före var 28,5 procent. Därmed har 77 procent (2008: 71 %) inte resulterat i en disciplinär påföljd.

I 52 ärenden (15 %) ålades en anmärkning, i 22 ärenden (6 %) en varning och i två (2) ärenden (1 %) en påföljdsavgift som disciplinär påföljd. Påföljdsavgifterna var till sina belopp 2000 euro och 4000 euro. Dessa påföljder har ännu inte vunnit laga kraft. Dessutom hade tre (3) uteslutningar ur Advokatförbundet (1 %) verkställts ifall de ifrågavarande advokaterna ännu varit förbundets medlem.

Anmärkningsvärt är, att åtta (8) procent av påföljderna ålades i alla falls delvis p.g.a. jäv.

Under fjolåret avgjordes 84 arvodestvister, i varav 13 ärenden tillsynsnämnden rekommenderade en nedsättning av arvodet, vilket motsvarar 15 procent av de avgjorda ärendena. Motsvarande andel var året före 21 procent.

Yhteystiedot

Täysistunto (plenum)

Tuuli Lahikainen, valvonnasta vastaava lakimies

1. jaosto

Sanna Leppänen, lakimies

2. jaosto

Päivikki Hartikainen, valvonta-assistentti

3. jaosto

Gunilla Nyström, lakimies

Anneli Lindström, sihteeri

Oikeustieteen ylioppilaat:

Sonja Hänninen

Emma-Lotta Kinnunen

Neuvontaa valvonta-asioissa

arkisin klo 9-11, puh. (09) 6866 120 (vaihde)

Suomen Asianajajaliitto

PL 194

00101 Helsinki

Käyntiosoite:

Lönnotinkatu 20 B (31.8.2010 asti)

Simonkatu 12 B 16 (1.9.2010 alkaen)

puh. (09) 6866 120 (vaihde)

faksi (09) 6866 1299

sähköposti: info@asianajajaliitto.fi

etunimi.sukunimi@asianajajaliitto.fi

www.asianajajaliitto.fi

Valvonta-asioita liiton toimistossa valmistelevat

Anneli Lindström (vas.), Tuuli Lahikainen,

Gunilla Nyström ja Päivikki Hartikainen.

Suomen Asianajajaliitto
PL 194
00101 Helsinki
Puh. (09) 6866 120
info@asianajajaliitto.fi
www.asianajajaliitto.fi

Finlands Advokatförbund
PB 194
00101 Helsingfors
Tel. (09) 6866 120
info@advokatforbundet.fi
www.advokatforbundet.fi